

5. FEBRUAR 73. ÅRGANG

SOCIALPÆDAGOGEN

183
6

Den etiske værktøjskasse

2/2016

22. JANUAR

ISSN 0105-5399

AnsvarshavendeForbundsformand
Benny Andersen**Redaktion**Jens Nielsen (redaktør), jni@sl.dk
Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Tina Løvbohm Petersen, tln@sl.dk
Steven Leweson (layout), stl@sl.dk

Prik, læserindlæg, artikler og anmeldelser er ikke nødvendigvis udtryk for redaktionens eller organisationens mening. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt stof.

Alle artikler fra Socialpædagogen tilbage til 1999 kan findes på www.socialpaedagogen.dk/arkiv

Adresse

Socialpædagogen
Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000. Fax 7248 6001
Åbningstid: mandag-onsdag 9-15,
torsdag 9-17, fredag 9-13
redaktionen@sl.dk
www.socialpaedagogen.dk

Læserbreve og kronikker

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises. Kronikker bringes efter en redaktionel vurdering og må højst fylde 8.000 anslag. Læserbreve og kronikker, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet. Indlæg sendes til redaktionen@sl.dk

Annoncer

Sendes til redaktionen@sl.dk
Se priser, formater, deadlines osv. på www.socialpaedagogen.dk/annoncer

Kommende deadlines

Deadline for læserbreve og stillingsannoncer til 4/2016, der udkommer den 19. februar, er mandag den 8. februar kl. 12. Deadline for stillingsannoncer til 5/2016 er den 22. februar kl. 12. For tekstsiderannoncer er deadline til 5/2016 onsdag den 17. februar.

Redaktionen af 3/2016 er afsluttet den 28.1.2016

Abonnement

Abonnementspris 2016:
969,00 kr. inkl. moms (24 numre)
Løssalg: 48,00 kr. + porto

Oplag

44.193 i perioden
1.7.14-30.6.15

Produktion

Datagraf Communications A/S, Aarhus

Forsideillustration

Ib Kjeldsmark

Medlem af:

KOMMENTAR

Man kan ikke suspendere de hensyn, der gælder i forhold til børn.
Det vil ikke bare være umenneskeligt, men også dumt og dyrt

Investér – også i de uledsagede flygtningebørn

Af Benny Andersen
Forbundsformand

FOTO: RICKY JOHN MOLLOY

Er det en hjælp at placere uledsagede flygtningebørn alene i egen lejlighed? Får de det nødvendigvis godt af blot at have tag over hovedet, varme og penge på kontoen? Nej. Det gør de ikke, og i hvert fald ikke på den lange bane. Men desværre er det tilsyneladende et tilbud, nogle kommuner giver flygtningebørn under 18 år; egen bolig og kontanthjælp.

Den særlige flygtningesituation i verden kalder på særlige tilbud – og på særlig hensyn og fleksibilitet fra os, der tilfældigvis er født steder i verden, hvor der ikke er krig. Og at blive placeret alene i en lejlighed er muligvis et særligt tilbud, men det er ikke et godt tilbud. For de uledsagede børn, der kommer hertil, har brug for professionel hjælp. En stor del af dem er traumatiserede, angstede og depressive, og de skal selvfølgelig have samme målrettede tilbud, som danskfødte børn.

Man kan ikke suspendere de hensyn, der gælder i forhold til børn.
Det vil ikke bare være umenneskeligt, men også dumt og dyrt.

Vi kan som samfund ikke tillade os at sjeske med de helt fundamentale ting i vores samfund. Og det er retten til at være barn – og dermed retten til, at voksne tager ansvaret og hjælper med at bære byrden. For der *er* byrder, der skal bæres, og det *er* tungt for børn at have traumer, depressioner og angst. Derfor skal vi sætte ind med hjælp, og det skal vi gøre hurtigt. For vi ved, at tidlig indsats både giver bedre liv og er en god investering.

I Hedensted Kommune har de ført den viden om social investering og kapital ud i livet, og en stor gruppe socialpædagoger er beskæftiget med at løfte uledsagede flygtningebørn ind i det danske samfund. De har bl.a. valgt idræt og kroppen som det sprog, de kan tale med børnene. Så når børnene skal klædes på til at kunne begå sig i det danske samfund, skal de selvfølgelig også have kendskab til de værdier, vi bygger vores relationer på herhjemme. Og her er omdrejningspunktet idræt, for som leder af projektet, Heidi Aasborg, forklarer det, så kan man lære dem begreber som 'tillid' og 'empati' gennem netop idræt og en fysisk tilgang.

Som formand gør det mig stolt, når jeg kan se, at nogle gør noget særligt og bruger socialpædagogik til at gøre en forskel. Og vi får brug for flere af den slags projekter, for det er os voksne og os som samfund, der skal lære børnene, hvad omdrejningspunkterne er i vores liv og vores måde at indrette samfundet på. Og de omdrejningspunkter er tillid og empati. Det bliver også centralt, når vi på tværs af både faggrupper og kommuner vil komme til at skabe en nødvendig plan for, hvordan vi sammen kan skabe rammerne for disse børns integration – og hjælpe til at skabe sunde, fornuftige og bidragende samfundsborgere.

INDHOLD

04

ILLUSTRATION: IB WELDSMARK

04 AUTISME

Nej, Hans forstår ikke ironi – selvom han selv strør om sig med virkeligt sjove og rammende ironiske bemærkninger, som fik socialpædagogerne på Autismecenter Storstrøm til at glemme, at Hans selv blev usikker og urolig, når ironien blev gengældt. Selvom medarbejderne har en bundsolid viden om autisme, kan de i konkrete situationer glemme at bruge den viden, de har. Så hvordan sørger man for, at praksis og viden hænger bedre sammen, så etikken er på plads? Det var udgangspunktet for, at Autismecentret i 2014 søsatte et projekt, som skulle afdække, om det var muligt at forbedre de socialpædagogiske medarbejderes lyst til at diskutere praktiske etiske problemstillinger

04 Er pædagogikken på plads, er etikken det også

08 Det er ikke nok med mavefornemmelser

10 FLYGTNINGEBØRN

På bare to år er der sket en femdobling i antallet af uledsagede mindreårige, der søger asyl i Danmark. Således kom der i 2015 1.700 uledsagede mindreårige til Danmark – alene i løbet af årets første 11 måneder. En af dem, der tager imod, er socialpædagog Heidi Aasborg, der er leder af Unge-Integration Vest i Hedensted Kommune. Mød hende og 19-årige Gholam, der er flygtet fra Afghanistan. Og læs hvordan dykning og løb bl.a. er blevet brugt til at arbejde med tillid, empati og udholdenhed

10 Gholam skulle nås med idræt

15 HJEMLØSE
Ny hård kritik af indsatsen

16 DOMFÆLDTE

Hun kom helt tæt på den socialpædagogiske praksis, ph.d.-studerende Mette Rømer, da hun fik lov til at følge socialpædagogerne på botilbuddet Bakkebo i deres arbejde med beboerne, der er voksne udviklingshæmmede med en dom. Det er første gang, at en forsker har undersøgt, hvordan den socialpædagogiske indsats tilrettelægges og udøves som en kriminalpræventiv behandlingsindsats i praksis

16 Det er svært at ride på to heste

20 ORGANISERING

I uge 4 og 5 prøver man i Kreds Nordsjælland at rykke kredskontoret ud på de lokale arbejdspladser i forbindelse med forbundets organiseringskampagne. Det handler om at vise interesse for medlemmernes arbejdsliv og møde dem på deres hjemmebane – som da kredsformanden, to bestyrelsesmedlemmer og en faglig konsulent besøgte Bostedet Christian X's Allé i Lyngby for bl.a. at opleve arbejdspladssens nyåbnede kulturhus

20 Vi kommer også gerne i fredstid

22 UDVIKLINGSPROJEKT
Flygtningebørn skal bo i plejefamilier

22 UDSATTE UNGE
Det koster dyrt at stå udenfor

23 BØRN OG UNGE
Fokus på Herningmodellen

24 EVALUERING
Anbragte unges overgang til voksenlivet

25 ESBJERG
Kæmper for Børne- og Ungepsykiatrien

25 INTERNE SKOLER
Anbragte børn har krav på undervisning

26 SYNSPUNKT
Hvordan finder man ind til motivationen?

AUTISME

Vi har forskellig opdragelse og dermed også forskellige ting med i rygsækken. Når man arbejder som pædagog, bruger man sig selv som værktøj, og det er det værktøj, man kigger på, når man vurderer, om noget er etisk korrekt

Thomas Iversen, afdelingsleder, Autismecenter Storstrøm

Er pædagogikken på plads, er etikken det også

Autismecenter Storstrøm har udarbejdet en værktøjskasse, som socialpædagoger kan gribe ned i, når de skal holde etikken på plads. Socialpædagogernes etiske udvalg har støttet projektet

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk

Illustration: Ib Kjeldsmark

Hans bor på Autismecenter Storstrøm og er på mange måder godt fungerende. Han er tilsyneladende meget glad for at bruge ironi og kommer konstant med ironiske udsagn, der ofte er virkelig morsomme. Medarbejderne kan rigtig godt lide Hans, og hans ironiske udsagn fremkalder både latter, smil og glæde.

Nogle gange forsøger personalet sig også med ironi over for Hans, men den form for kommunikation kan han slet ikke afkode. Han bliver lammet og kigger uforstående på den medarbejder, der er kommet med det ironiske udsagn. Af og til spørger Hans, om det var ironisk ment, og bliver der sagt ja, bliver han bare endnu mere usikker.

Medarbejderne er godt klar over, at Hans på grund af sin autisme ikke forstår ironi, men de kan komme til at glemme det, fordi de i den daglige omgang med Hans oplever, at han bruger det hele tiden.

Selvom medarbejderne således har en stor viden om autisme og arbejder ud fra principperne

i autismpædagogikken, kan de i den konkrete situation glemme at bruge den viden, de har. Det er en viden, som skal holdes ved lige gennem daglige faglige etiske diskussioner. Alligevel var der flere medarbejdere, som mente, at etiske diskussioner fundamentalt set var forskellige fra praktiske diskussioner. Hver til sin tid.

Det var baggrunden for, at Autismecentret i 2014 søsatte et projekt, som skulle afdække, om det var muligt at forbedre de socialpædagogiske medarbejders lyst til at diskutere praktiske etiske problemstillinger. Projektet hedder Beslutningsprocesser og blev til i samarbejde med og med økonomisk støtte fra Socialpædagogernes etiske udvalg.

– Ord som selvbestemmelse, værdighed, frihed og ligebehandling blev flittigt anvendt, når der skulle diskuteres etik. Men det skete på meget forskellige måder og blev ikke i særligt omfang koblet sammen med praktiske problemstillinger og løsningsforslag, fortæller projektleder Alexander Guld Riis.

Neutrale eksempler

Medarbejderne i Dagtilbuddet Paletten blev udvalgt til at deltage i et forløb, hvor de skulle arbejde aktivt med etisk teori og metode i forhold til de problemstillinger, de står med i det daglige socialpædagogiske arbejde.

Målet med projektet var ikke at skabe en ny pædagogisk tilgang til arbejdet, men derimod at få skabt nogle rammer, hvori autismpædagogikken kunne udfolde sig, fortæller Alexander Guld Riis.

– Målet har været at beskrive, hvordan man agerer fagligt og dermed etisk forsvarligt.

Det giver også faglig stolthed og tilfredshed at få gennemført nogle ting over for brugerne. Vi har fået fjernet nogle uoverensstemmelser, fordi man måske tidligere har taget det personligt og oplevet at skulle føre en form for forsvarskamp for sine holdninger

Mads Lohse, socialpædagog, Autismecenter Storstrøm

Projektet blev skudt i gang med en spørgeskemaundersøgelse, som bl.a. skulle vise projektgruppens og to testgruppers forhold til etik – fx om etiske overvejelser indgik i deres pædagogik.

Herefter gennemgik de et todages undersøgelsesforløb, hvor de fik teorier om etik gennemgået, og endelig blev teorierne fulgt op med praktiske eksempler.

Medarbejderne var meget engagerede, men det viste sig ret hurtigt, at det var svært at bruge praktiske eksempler fra deres egen hverdag, fordi diskussionerne ofte blev for følelseladende, fortæller socialpædagog Mads Lohse.

– Det er lidt svært at øve sig på eksempler fra de brugere, vi har i dagligdagen, fordi vi måske har for mange følelser i klemme.

Afdelingsleder Thomas Iversen supplerer:

– Med eksempler fra andre afdelinger var det lettere at få tingene skilt ad og se mere nøgternt på problematikkerne.

Den etiske værktøjskasse

Undervejs i projektarbejdet blev medarbejderne præsenteret for en etisk værktøjskasse (se artiklen 'Det er ikke nok med mavefornemmelser'), som skulle være det redskab, medarbejderne griber ned i, når rammerne for deres pædagogiske indsats skal lægges.

Værktøjskassen indeholder fire elementer, som skal være til stede i det socialpædagogiske arbejde og hjælpe medarbejderne til at tænke fagligt og dermed etisk forsvarligt.

Det er ikke nye elementer i det pædagogiske arbejde med mennesker med autisme, men værktøjskassen sætter fokus på, at det er vigtigt at være fagligt godt funderet, fortæller Alexander Guld Riis:

– Værktøjskassen indeholder redskaber, man griber tilbage i, og den giver et fælles holdepunkt til at finde ud af, hvad man fagligt mener med fx værdighed.

Det er også værktøjskassen, man kan bruge, når man skal diskutere, hvordan man i nogle situationer handler uden at bruge sin viden om autismepædagogik, sådan som det skete i eksemplet med Hans og brugen af ironi.

Og det er også værktøjskassen, der bliver åbnet, når man skal diskutere, hvad man stiller op med brugere, der pludselig kan finde på at smide tøjet.

Skal man skærme brugeren, så han eller hun ikke udstiller sig selv? Hvad skal man gøre, når det sker på åben gade?

– Det komplicerede i eksemplet med tøjet er, at problematikken i udpræget grad har karakter af at være følt af personalet. Brugeren er ikke generet af at smide tøjet. På den måde er der tale om en abstrakt problematik, som ikke har direkte fysiske eller psykiske konsekvenser for brugeren selv, siger Alexander Guld Riis og tilføjer:

– Personalet skal overveje, hvori problematikken består: Handler det om at sikre brugerens privatliv eller om at beskytte brugeren mod eventuel hån? Er det i det hele taget et problem?

Bid for bid tygger personalet sig igennem problematikken og opstiller mål for indsatsen.

– Det er svært at sætte en fast formel på et etisk, pædagogisk problem. Men det handler om at behandle et problem så rationelt som muligt. Og her kan værktøjskassen hjælpe, siger Alexander Guld Riis.

Putte og Basse

Både for Mads Lohse og Thomas Iversen har projektet betydet, at der er blevet stillet skarpt på etik og pædagogik. Udgangspunktet for deres arbejde er fortsat autismepædagogikken, men de har fået redskaber til at holde fast i den – også i pressede situationer.

Det er svært at undgå, at man ikke på et eller andet tidspunkt lægger sine egne normer og værdier ind i arbejdet. Og et begreb som fx værdighed kan betyde noget forskelligt fra person til person.

Projektet har betydet, at der er kommet gang i de etiske diskussioner. Hvad forstår man hver især fx med, at noget 'ikke er værdigt' eller at noget er 'etisk ukorrekt'?

– Vi har forskellig opdragelse og dermed også forskellige ting med i rygsækken. Når man arbejder som pædagog, bruger man sig selv som værktøj, og det er det værktøj, man kigger på, når man vurderer, om noget er etisk korrekt, siger Thomas Iversen og tilføjer:

– Medarbejderne skal kunne klare at tage egne værdier frem og diskutere, om de er i overensstemmelse med autismepædagogikken. Og for at debatten ikke skal foregå på et følelseladet plan, kan man bruge principperne i værktøjskassen.

Det er svært at sætte en fast formel på et etisk, pædagogisk problem. Men det handler om at behandle et problem så rationelt som muligt. Og her kan værktøjskassen hjælpe

Alexander Guld Riis, projektleder, Autismecenter Storstrøm

Hvordan forholder personalet sig fx til brugen af kælenavne? I en afdeling med svagt fungerende mennesker med autisme, hvor der forekommer en del udadreagerende adfærd, er det gradvist blevet mere og mere almindeligt, at medarbejderne bruger kælenavne i stedet for brugernes egne navne. Der er tale om nuttede navne som Basse og Putte. Medarbejderne bruger det på en venlig måde. En del medarbejdere mener imidlertid, at der er tale om en problematisk praksis, fordi det er uværdigt at tiltale voksne mennesker med kælenavne.

Her er begrebet værdighed blevet bragt i spil. Er der tale om, at det er uværdigt at blive kaldt for Putte? Er det et overgreb at kalde folk for navne, de ikke selv kan sige til eller fra overfor? Hvad betyder det for en person, der har brug for forudsigelighed, at han det ene øjeblik hedder 'Joakim' og det næste Putte? Og hvordan ville medarbejderne selv have det med at blive kaldt Putte? Er kælenavne kærlige over for beboerne eller et redskab til at pleje eget velbefindende?

Hvorfor giver personalet beboerne kælenavne? De arbejder i et miljø med udadreagerende beboere. Er kælenavne med til at gøre en svær dagligdag overskuelig?

Det, der umiddelbart kunne have udviklet sig til en meget følelsesladet debat om kælenavne, bliver nu holdt på plads af rammerne fra værktøjskassen, så debatten bliver flyttet fra et privat til et fagligt niveau.

Som Mads Lohse fortæller:

– Man kan godt være følelsesmæssigt involveret i en bruger – det gavner arbejdet – men man skal huske at bruge autismepædagogikken. Hvor vi før følte os ramt personligt, kommer vi i dag ud af vore forsvarspositioner. Her hjælper værktøjskassen os med at føre en debat på et fagligt niveau.

Og han kommer med denne klare konklusion:

– Når vi har pædagogikken på plads, har vi også etikken på plads.

Bedre arbejdsmiljø

Samtlige medarbejdere har deltaget aktivt i projektet, fortæller Thomas Iversen.

– Alle gik ind i det med åben pande og ville gerne diskutere etik og pædagogik. Vi har arbejdet på samme måde også før projektet, men nu har vi

fået en fælles forståelsesramme, der gør det lettere at føre en etisk debat.

– Det er blevet tilladt at tale om, hvad der er gået galt, og man tager det ikke længere så personligt, når noget sker. I stedet diskuterer vi indbyrdes, hvad der kan laves om på, supplerer Mads Lohse.

– Der er skabt en stemning, hvor det er legalt at sige, at 'jeg lavede en fejl ved fx at komme lidt for sent ned til en bruger – det var derfor han blev urolig', fortsætter Thomas Iversen.

Værktøjskassen bliver også taget i brug i det indbyrdes forhold mellem kollegaerne, og det er blevet legalt at sige fra over for hinanden og fx bede den anden om at tale mindre støjende.

– Det er supergodt for arbejdsmiljøet, at man fagligt må udfordre hinanden, uden at det bliver personligt. Det skaber større samhørighed og respekt for hinandens arbejde. Det giver tryghed og stolthed, fortæller Thomas Iversen.

– Det giver også faglig stolthed og tilfredshed at få gennemført nogle ting over for brugerne. Vi har fået fjernet nogle uoverensstemmelser, fordi man måske tidligere har taget det personligt og oplevet at skulle føre en form for forsvarskamp for sine holdninger, slutter Mads Lohse.

Der er udarbejdet et idekatalog, 'At træffe et valg – idékatalog til arbejde med etiske problemstillinger i socialpædagogisk praksis', som bl.a. indeholder værktøjskassen og praktiske eksempler fra autismeverdenen. ■

Beboerne optræder under pseudonym.

Diskuter på facebook

Hvornår er kælenavne etisk i orden?

Basse og Putte er to eksempler på kælenavne, der af personalet bliver brugt om beboerne på en afdeling med svagt fungerende mennesker med autisme – og en del udadreagerende adfærd. Hvornår er det etisk i orden at bruge kælenavne? Hvad taler for og imod? Bruger du selv kælenavne i dit arbejde?

Deltag i debatten på facebook / se hvordan på www.sl.dk/facebook

Det er ikke nok med mavefølelser

Det starter ofte med følelserne, og man får energi af at handle. Følelsen er benzinen, der skaber etiske holdninger. Men de fleste af os vil alligevel sige, at når vi skal træffe vigtige beslutninger, skal man ikke kun konsultere sine følelser

Thomas Søbirk Petersen, professor i etik, Roskilde Universitet

Etik og følelser hænger sammen. Følelsen er benzinen, der sætter en handling i gang, men vi skal ikke kun lade os styre af vore følelser – vi skal huske at tælle til 10, inden vi træffer en vigtig beslutning. Det gælder også i det socialpædagogiske arbejde, mener professor i etik

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk
Illustration: Ib Kjeldsmark

Der er så mange mærkelige ting, som kan påvirke vores moralske holdninger. Lugt er en af dem. I et forskningsprojekt fra USA skulle en gruppe studerende tage stilling til en række etiske spørgsmål. Fx om seksuelle forhold mellem fætre og kusiner bør være lovligt, og om et filmselskab bør udgive en kontroversiel film. De studerende skulle vurdere, om de mente, at disse handlinger var moralsk rigtige eller forkerte.

Den ene gruppe blev anbragt ved siden af en ildelugtende affaldscontainer og den anden i lugtfrie omgivelser. Forsøget afslørede, at de studerende ved siden af containeren var meget hårdere i deres vurderinger.

Eksemplet viser, at vores etiske vurderinger ofte beror på tilfældigheder, som vi normalt ikke vil mene skal betyde noget for, hvorfor vi mener, noget er rigtigt eller forkert, fortæller professor i etik Thomas Søbirk Petersen fra Roskilde Universitet.

Han har bistået Autismecenter Storstrøm med at gennemføre projekt Beslutningsprocesser (se artiklen 'Er pædagogikken på plads, er etikken det også') og har introduceret medarbejderne for den værktøjskasse, som de kan gribe ned i, når de skal sikre sig, at deres autismpædagogik udfolder sig i de rigtige rammer over for brugerne.

Etik og følelser hænger sammen. Når vi har en etisk holdning til et eller andet, fx noget uretfæ-

rdigt i samfundet, er det ofte følelsen, der sætter os i gang, forklarer Thomas Søbirk Petersen.

– Det starter ofte med følelserne, og man får energi af at handle. Følelsen er benzinen, der skaber etiske holdninger. Men de fleste af os vil alligevel sige, at når vi skal træffe vigtige beslutninger, skal man ikke kun konsultere sine følelser.

Lære at tælle til 10

Vi bør ikke bare blindt have tillid til vore følelser, når vi skal handle. Det vil være en rigtig god ide at tælle til 10 og tænke sig om, før man fx træffer en vigtig beslutning, mener Thomas Søbirk Petersen

– Vi bør ikke blot stole på vores mavefølelser, fordi de ofte hviler på nogle tilfældigheder, som eksemplet med ubehagelig lugt viser. Vi har værdier – det kan fx være arbejdsmæssige værdier – som vi gerne vil have skal guide os i stedet for en tilfældig lugt.

Udover tilfældigheder hviler vores følelser ofte på fejl.

– Når vi tager en etisk beslutning om folks handlinger, kan den godt bygge på fejlinformationer, siger Thomas Søbirk Petersen og giver som eksempel, at man til en julefrokost på jobbet kan blive moralsk fordømmende, fordi ens umiddelbare holdning er, at det er forkert, at Svend, der er gift, kysser med Bente. Men man er måske fejlinformeret og ved ikke, at Svend er blevet skilt.

– Hvis man var bedre informeret omkring Svend og Bente, ville den moralske vurdering ændre sig.

Eksemplet er måske i den lettere ende, men Thomas Søbirk Petersen bruger det til at illustrere, at man ikke skal lade følelser eller fornemmelser være trumfen, når der skal træffes vigtige beslutninger.

– Vores moralske holdninger kan skifte meget i forhold til det miljø og den stemning, vi er i. Men ideelt set bør omgivelserne ikke spille en rolle.

Værktøjskassen i sving

Hvis man ikke kan stole på sine mavefølelser, og vores etiske beslutninger let kan påvirkes

af forhold, som vi ikke mener bør spille en rolle for vores moralske vurderinger, hvad skal man så stille op?

Man skal anvende indholdet i den etiske værktøjskasse.

– Man skal koble hovedet sammen med sine mavefølelser og anvende værktøjskassen til at nå frem til den bedst mulige beslutning, siger Thomas Søbirk Petersen.

Værktøjskassen indeholder fire elementer, som skal være til stede, før en beslutning træffes. Sådan er det ideelt set, men nogle gange sker tingene bare så hurtigt – fx når en beboer smider tøjet midt på gaden blandt forbipasserende og sætter sig for at have afføring – at medarbejderne bliver nødt til at reagere med det samme uden først at gå gennem værktøjskassens fire elementer. Men efterfølgende kan man bruge værktøjskassen til at vurdere situationen og forsøge at opstille handlinger, der måske kan modvirke, at situationen opstår igen.

Første element i værktøjskassen er 'begrundelseskravet', som betyder, at man skal begrunde, hvorfor man handlede, som man gjorde, eller hvorfor man mener, som man gør. Det er ikke nok at sige: 'Jeg stoppede ham, da han satte sig for at have afføring'. Man skal begrunde, hvorfor, man gjorde det. Var det, fordi han fx generede nogen? Var det pinligt for omgivelserne? Var det for at beskytte ham? Hvorfor tvang medarbejderen beboeren til at tage tøj på?

– Begrundelseskravet er vigtigt, fordi moralske handlinger netop handler om, hvordan man bør behandle andre mennesker. Begrundelseskravet er en måde at prøve at systematisere, hvorfor man gør, som man gør.

Andet element i værktøjskassen er kravet om 'saglig empiri'.

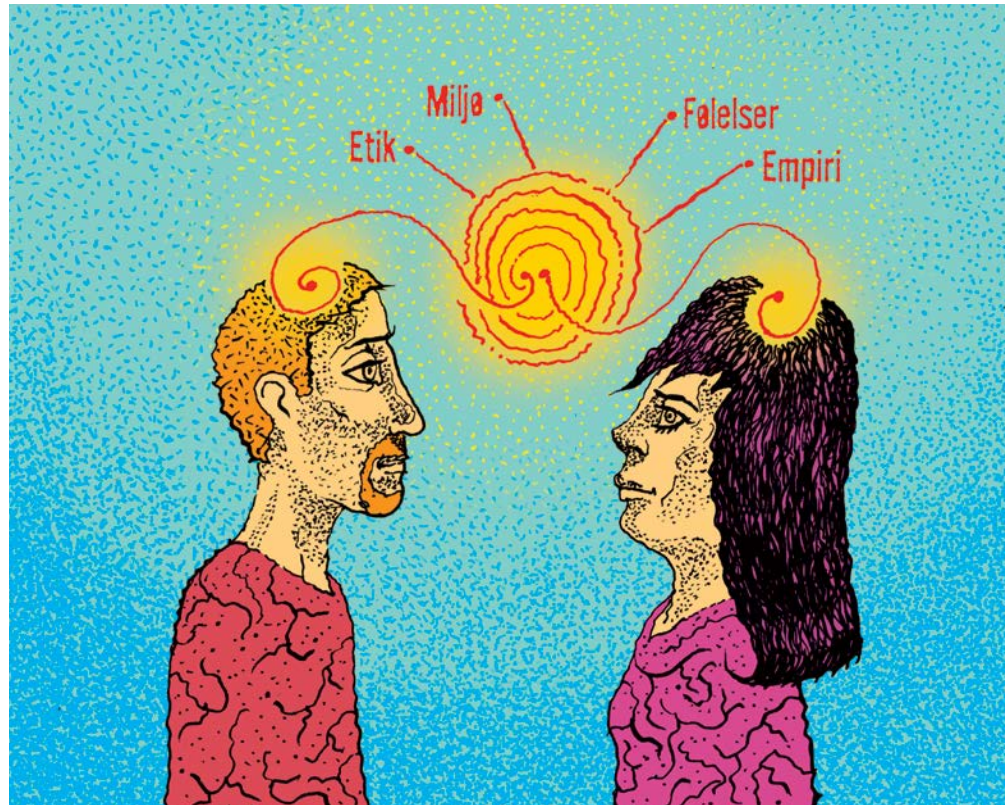
Vores etiske holdninger skal bygge på den bedst mulige empiri, det vil sige sand videnskabelig viden, forklarer Thomas Søbirk Petersen.

– Hvis fx en person har den etiske holdning, at man aldrig bør bruge tvang inden for det socialpædagogiske område, fordi det skader brugeren, så kan vi udfordre dette ved at pege på forskning eller observationer, der viser, at tvang ikke altid skader brugeren.

Klarhed og moralsk relevans

Tredje element i værktøjskassen handler om 'klare begreber'. Der skal være en klar forståelse af begreberne. Hvad mener man fx med, at man altid skal respektere brugernes ønsker? Hvis der fx er en medarbejder, der mener: 'Vi bør altid respektere et menneskes valg, da et menneske altid bedst ved, hvad der er godt for ham eller hende'. Er det så et udsagn, som altid gælder? Hvis brugeren fx ønsker at have afføring midt på gaden, skal man så respektere det?

De begreber, som medarbejderne anvender i begrundelsen for deres holdninger, skal være så veldefinerede som muligt.

– Hvis man fx har en etisk ambition om at få minimeret brugen af tvang over for brugerne, så er det vigtigt at få afklaret, hvad man mener med ordet 'tvang' og hvad andre, fx jurister, forstår ved samme ord.

Fjerde og sidste element i værktøjskassen handler om at 'undgå dobbeltmoral'.

– Ens moral skal hænge sammen, sådan at det, man mener på et område, også gælder på andre.

At beboer A godt må gå ind til byen, mens beboer B ikke må, fordi han er rødhåret, er nok ikke en særlig god moralsk begrundelse.

– Man skal pege på en moralsk relevant forskel, når man vurderer to ens handlinger forskelligt.

Hold dig i god form

Værktøjskassen indeholder ikke nyt i forhold til det arbejde, man allerede yder på Autismecenter Storstrøm, men den er med til at lægge en ramme og en struktur for, hvordan autismepædagogikken kan udfolde sig. Men værktøjskassen skal holdes ved lige.

– Det er lidt en trænings sag at anvende de her værktøjer. Hvis man gerne vil prøve at forbedre de beslutninger, som bliver truffet i den socialpædagogiske praksis, skal man gøre et systematisk arbejde for at finde ud af, hvad den bedste handling er. Det er en løbende proces, fordi der hele tiden opstår nye situationer, og nye medarbejdere bliver ansat, siger Thomas Søbirk Petersen og understreger samtidig, at man ikke skal bruge værktøjskassen til at slå hinanden i hovedet med.

– Vi skal bruge den til at blive klogere og få frem i lyset, hvorfor vi gør som vi gør. Selvfølgelig er den lidt tidskrævende, men hvis værktøjskassen har den effekt, at der er rum til at diskutere mere systematisk, så tjener den sig hjem igen både i forhold til brugerne og personalet. ■

FLYGTNINGEBØRN

Der findes ingen egentlig efteruddannelse i pædagogisk idræt for flygtningebørn, så vi har været nødt til at lave en såkaldt læringstransfer, hvor vi overfører elementer fra pædagogisk idræt for børnehavebørn til en sammenhæng, der giver mening for os

Heidi Aasborg, socialpædagog og leder af Unge-Integration Vest, Hedensted Kommune

Gholam skulle nås med idræt

For Heidi Aasborg er pædagogisk idræt et vigtigt redskab i arbejdet med uledsagede flygtningebørn. Når sproget kommer til kort, gælder det om at skabe kropslige erfaringer med fx tillid, empati og udholdenhed

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk
Foto: Rasmus Baaner

Gholam på 19 år stirrer ned i bordpladen. Så kigger han op med et genert, undskyldende smil: 'Hvis jeg taler om det, tænker jeg på det. Og jeg prøver at glemme det'.

Nærværende fagblad har sat Gholam og Heidi Aasborg stævne for at høre om deres fælles historie. Han som uledsaget flygtningebarn. Hun som socialpædagog og leder af Unge-Integration Vest i Hedensted Kommune.

Gholam har løftet en ganske lille del af sløret for sin fortid:

Han er opvokset på landet i Afghanistan. Han har engang vogtet får. Hans mor er død af kræft, og han har ikke kontakt med et eneste familiemedlem. Så bliver hans øjne blanke.

Spørgsmålet om, hvad der konkret fik ham til at flygte, og hvordan han gjorde det, får blikket til at søge bordpladen.

Heidi Aasborg lægger en arm om hans skulder. – Har det været svært for dig, Gholam? Det er okay. Du behøver ikke fortælle noget, siger hun.

Bagefter forklarer Heidi Aasborg, at det er meget almindeligt, at især afghanske drenge ikke vil fortælle om de oplevelser, der gik forud for asylansøgningen i Danmark. Ofte må hun nøjes med at læse i rapporter fra afhøringerne hos politiet.

– Og de kan have nogle ekstremt hårde skæbener. En har fx været i træningslejr, hvor han blev udset som selvmordsbomber – og derfor stak af. Andre har været i livsfare under flugten eller set deres familie blive dræbt for øjnene af dem.

På flugt fra milit

Et eksempel på en historie er en dreng fra Syrien, der hentede vandmeloner sammen med sin lillebror. Pludselig blev de angrebet af en gruppe militærfolk, der fangede lillebroren og voldtog ham. Storebroren kastede sten efter dem, og han og broderen slap væk og gemte sig i buskadset – men da de kom hjem, var hele familien dræbt.

– De fleste uledsagede flygtningebørn har traumatiske oplevelser bag sig, og det er en af grundene til, at det faktisk kan være svært at rekruttere det rette personale. Det er ikke nok at have et godt hjerte og et ønske om at gøre en forskel for børnene, for hvis man tager det alt for meget ind, kan man ikke rumme arbejdet, siger Heidi Aasborg.

Ligesom det er tilfældet for alle de andre uledsagede flygtningebørn, skete Gholams første møde med repræsentanter for Hedensted Kommune på asylcentret – i hans tilfælde på børnecentret Vestervig.

Socialpædagoger, der arbejder med flygtninge

For øjeblikket ligger spørgsmål om flygtninge, integration og asylpolitik højt på den politiske og mediemæssige dagsorden. Men hvordan er hverdagen for de socialpædagoger, der konkret arbejder med flygtninge? Her kan du læse om Heidi Aasborg, der arbejder med uledsagede flygtningebørn i Hedensted Kommune. Tidligere har vi beskrevet, hvordan Gert Illum Severini arbejder som socialpædagog i Sandholmlejr – og hvordan Joy McPhillips støtter traumatiserede flygtninge. Find artiklerne 'For Gert er flygtningekrisen hverdag' (nr. 19/2015) og 'Joy er den røde tråd' (nr. 1/2016) på www.socialpaedagogen.dk

– Kan du huske det, Gholam? Kan du huske første gang, du mødte mig, spørger Heidi Aasborg. Gholam nikker.

– Jeg var nervøs. Jeg kendte dig jo ikke. Og jeg kendte ikke Hedensted, siger han.

Heidi Aasborg fortæller, at børnene for det meste er meget nervøse, når hun møder dem og sammen med sagsbehandleren skal prøve at danne sig et indtryk af, hvem de er – og hvad de har behov for.

– Deres baggrunde er meget forskellige. Nogle unge fra Syrien har fx haft en skolegang på højt niveau – mens nogle unge fra Afghanistan fx ikke ved, hvad en kalender er, eller hvordan man læser klokken. Rent modenhedsmæssigt kan der også være meget store forskelle, så nogle godt kan rumme at bo i en lejlighed med støtte – mens andre har behov for meget mere omsorg.

Slutter med kram

I løbet af den times tid, som det første møde typisk varer, er det Heidi Aasborgs mål at etablere den første tillid – og gøre det muligt at afslutte med et kram.

– Jeg gør meget ud af at sige til de unge, at vi passer på dem. Og hvis de fx vil søge om familie-sammenføring, forklarer jeg, at det ikke er os, der skal tage stilling til, om de kan få deres familie

til Danmark – men at vi fx gerne vil hjælpe med papirarbejdet. Jeg gør det helt visuelt ved fx at tegne kasser på et stykke papir: Den ene kasse er for dem, der skal afgøre deres sag – og den anden kasse er for os.

Gholam var cirka 17 år, da han kom til Danmark – og det første halve års tid boede han på opholdsstedet Melhedegaard, der har plads til fem uledsagede flygtningebørn. Bagefter flyttede han ud i en lejlighed sammen med en gruppe andre afghanske drenge, hvor han fik pædagogisk støtte – og i dag er han udskrevet og på SU, mens han tager en uddannelse på VUC, der svarer til folkeskolens ottende klasse.

Melhedegaard er den første døgninstitution i Danmark, der af socialtilsynet er godkendt som idræts-døgninstitution – og pædagogisk idræt fylder i det hele taget meget i arbejdet med de uledsagede flygtningebørn i Hedensted.

– Når sproget kommer til kort, er vi i stedet nødt til at arbejde med at give de unge nogle kropslige erfaringer med fx tillid, empati og udholdenhed, fortæller Heidi Aasborg.

Tillid og dykning

Selvom en tolk fx kan oversætte ordet 'tillid', kan de unge have svært ved at forstå, hvad det egentlig betyder – og det socialpædagogiske arbejde hand-

PÆDAGOGISK REDSKAB En bold er ikke bare en bold, men også et pædagogisk redskab – fx kan boldspil bruges som en vej til integration i det danske samfund.

Traumerne kan både betyde, at den unge har svært ved at finde ro, og fx ikke kan falde i søvn om aftenen, og at den unge bliver apatisk og opgivende. I begge tilfælde kan pædagogisk massage hjælpe afhængig af, hvordan man trykker

Heidi Aasborg, socialpædagog og leder af Unge-Integration Vest, Hedensted Kommune

ler derfor fx om at skabe nogle rammer, der giver en konkret oplevelse af tillid.

– Hvad med dig, Gholam? Du var da med til at tage et dykkercertifikat, var du ikke, spørger Heidi Aasborg.

Gholam kigger op fra bordpladen.

Der kommer liv i øjnene.

– Jo! Det var sjovt. Det var sjovt at lære det der... Kropssprog.

Med fingrene viser Gholam, hvordan han lærte at kommunikere under vandet.

Når tommelfingeren ryger i vejret, er alt godt.

Når man vifter foran munden, er der problemer med at få ilt.

Med knappe ord forklarer han, hvordan man som dykker har en makker og skal hjælpe hinanden. Inden man går i vandet, tjekker man makkerens udstyr – og omvendt. Og hvis den ene pludselig får problemer med udstyret, har den anden ekstraudstyr og kan hjælpe.

– På den måde lærer de unge at vise omsorg for hinanden. De træner en opmærksomhed på,

hvordan andre har det, og der er faktisk tale om en begyndende mentalisering, hvor man skal sætte sig i den andens sted. Det er alt sammen noget, vi ikke kan tale med de unge om, for sproget er der ikke endnu – men så prøver vi bagefter at gå den anden vej og sætte ord på de kropslige erfaringer. I forhold til dykning har det også handlet om selve det at være i vand og få gode oplevelser, for mange af de unge har meget traumatiske oplevelser med vand, fordi de fx har været bange for at drukne under flugten. Så sætter vi ord på, at dengang var det farligt, men nu er det ikke farligt.

Idrætspædagogisk efteruddannelse

I 2013 fik alle de ansatte på Melhedegaard en efteruddannelse i pædagogisk idræt, som blev stykket sammen af forskellige tilbud.

– Der findes ingen egentlig efteruddannelse i pædagogisk idræt for flygtningebørn, så vi har været nødt til at lave en såkaldt læringstransfer, hvor vi overfører elementer fra pædagogisk idræt for børnehavebørn til en sammenhæng, der giver mening for os. Fx kan man bruge pædagogisk idræt til at lære børnehavebørn at stå i kø, men det er ikke relevant for os, fortæller Heidi Aasborg.

Konkret arbejder personalet på Melhedegaard med at give de unge kropslige erfaringer indenfor fem fokusområder: Socialt, emotionelt, kognitivt, sansemotorisk og fysisk – og de reflekterer altid over, hvad en bestemt idrætsaktivitet kan gøre inden for de fem områder (se faktaboks).

– Har du prøvet at få massage, Gholam, spørger Heidi Aasborg.

Gholam nikker igen.

– Ja... Det var fint.

Massage er et eksempel på, hvordan den pædagogiske idræt kan bruges til at arbejde med fokusområdet emotionel udvikling.

– Traumerne kan både betyde, at den unge har svært ved at finde ro, og fx ikke kan falde i søvn om aftenen, og at den unge bliver apatisk og opgivende. I begge tilfælde kan pædagogisk massage hjælpe afhængig af, hvordan man trykker. Det handler ikke om at afhjælpe muskelafspændinger, som fysiurgisk massage gør – men om enten at hjælpe den unge til at slappe af – eller modsat kvikke op, fortæller Heidi Aasborg.

Sov på massagebriksen

Et konkret eksempel er 'Ahmad', der virkede helt anspændt og altid gik rundt med skuldrene løftet.

Uledsagede flygtningebørn i Hedensted

For tre år siden fik Hedensted Kommune besked om, at de skulle modtage to uledsagede flygtningebørn og integrationsafdelingen overvejede, hvad de skulle stille op. Skulle børnene anbringes på et opholdssted for danske børn – eller skulle de prøve at skræddersy en løsning? Resultatet blev et målrettet tilbud, der i dag er vokset så meget, at der i slutningen af januar var 52 uledsagede flygtningebørn i Hedensted Kommune. Det samlede tilbud rummer bl.a. opholdsstedet Melhedegaard, der er en idræts-døgninstitution med fem pladser, to kollegielignende bofællesskaber med 5-6 pladser på hver og en række lejligheder, hvor de unge bor selv – og får støtte fra et udekørende team.

Børnene har vidt forskellig baggrund og kommer fx fra Syrien, Afghanistan og Eritrea – og når det er muligt, ansætter Hedensted Kommune personale, der har sprogkundskaber og kulturel forståelse, der matcher børnene. Fx afprøver de en ny 'storebror-ordning', hvor en 20-årig syrer ansættes som pædagog-medhjælper og bor sammen med uledsagede flygtningebørn fra Syrien. Han får praktiske opgaver som fx at vække de unge om morgenen, men skal ikke stå for den egentlige socialpædagogiske støtte.

Langtidsplanlægningen besværliggøres af, at nye flygtningebørn skal modtages med en måneds varsel.

– Han så ud som om, han hele tiden var klar til kamp – og han kunne ikke sove om natten, fortæller Heidi Aasborg.

Som udgangspunkt sagde han nej til massage, men en aften var han klar til at prøve det.

– Massagebriksen står i en afskærmet del af fællesrummet, for fysiske berøringer kan blive opfattet forkert, hvis det sker i enerum. Jeg tændte stearinlys og satte blid musik på, der er afstemt efter en meget langsom rytme med ét slag i minuttet, og efter et stykke tid faldt Ahmad simpelt hen i søvn på briksen. Så puttede jeg ham med et tæppe, og hviskede til de andre: 'Schyy, Ahmad sover. Vi skal være stille'. Og han plejede først at kunne falde i søvn ved 4-5-tiden om natten. Men efter den dag ville han gerne have massage.

En helt anden aktivitet er en leg, hvor en ung står med ryggen til en anden, der bygger en figur af legoklodser, hvorpå en tredje med ord skal forklare den første, hvordan figuren ser ud. Og så skal ham, der står med ryggen til, selv bygge figuren.

– Det er en leg, der bl.a. styrker den sproglige udvikling – og dermed også den kognitive udvikling, forklarer Heidi Aasborg.

Begyndte til håndbold

For Gholam har idrætsstilbuddene bl.a. handlet om at gå til håndbold i den lokale forening.

– Jeg så det på fjernsynet og ville gerne prøve selv. Og jeg ville gerne spille sammen med danskere for at blive bedre til sproget, forklarer han.

Efter Heidi Aasborgs opfattelse er det meget vigtigt, at de unge uledsagede flygtningebørn kommer til at dyrke idræt sammen med danske unge.

– Ellers kan de godt komme til at holde sig lidt sammen som i en klike, når flere afghanske unge fx bor sammen – så vi prøver at give dem mod på også at komme ud på egen hånd, og derfor hjalp vi fx Gholam ind i håndboldklubben, fortæller hun.

Undervejs hjalp Gholams kontaktpædagog ham med at lære reglerne.

– Tit har de unge nemmere ved at forstå os end fx en lærer eller en træner, for selvom vi også taler dansk med dem, er vi vant til at vælge de rigtige ord. Fx er det nemmere at forstå, at 'man skal købe ting', end at 'man skal handle ind'.

Heidi Aasborg kigger på Gholam:

– Du var aldrig flabet over for træneren, men det er der andre, der er, så de fx kan finde på at tale grimt – og så bruger vi meget tid på at forklare, hvad en forening er, og at træneren arbejder

MØDE I dag er Gholam ikke længere et uledsaget flygtningebarn – men en ung, myndig mand på 19 år, der skal klare sig selv. Vi satte ham og socialpædagog Heidi Aasborg stævne for at høre deres fælles historie.

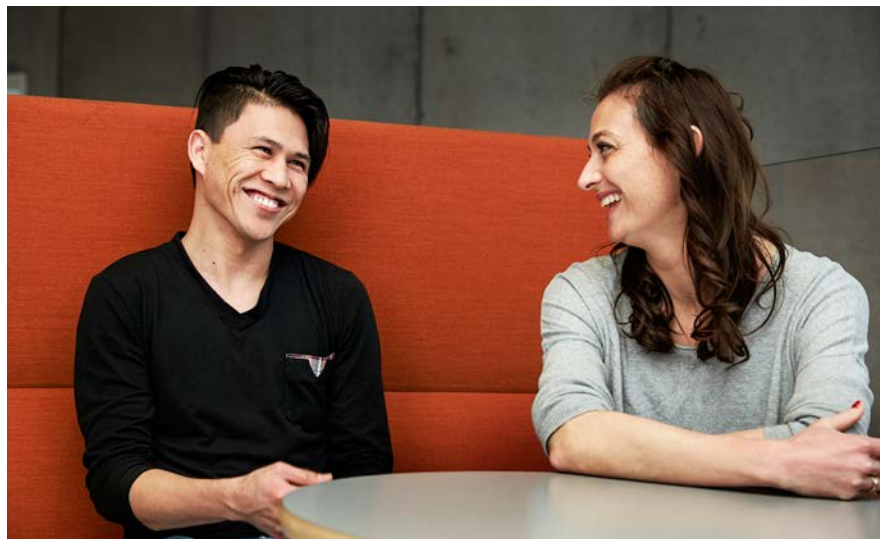
Kraftig stigning i antallet af uledsagede mindreårige

På bare to år er der sket en femdobling i antallet af uledsagede mindreårige, der søger asyl i Danmark. Mens der i 2013 i alt kom 354 uledsagede mindreårige asylansøgere, er tallet for 2015 mere end 1.700 (tallet er kun opgjort for årets første 11 måneder).

Det drejer sig især om drenge fra Afghanistan og Syrien. I 2015 kom der frem til 30. november 591 uledsagede mindreårige asylansøgere fra Afghanistan og 504 fra Syrien.

Kilde: Ny i Danmark / Udlændingestyrelsen.

frivilligt. Og at han derfor simpelt hen ikke gider være træner for nogen, der opfører sig dårligt over for ham. På den måde kan der være meget læring om det danske samfund. Selve det at lære reglerne i spil kan også hjælpe en til i det hele taget at kunne følge regler, for der jo tydelig konsekvens, når de overtrædes: Så fløjter dommeren.

Løb halvmaraton

En idrætsoplevelse, der har haft betydning for Gholam, er halvmaratonet i Aarhus, som en gruppe unge og ansatte løb sammen.

- Det var svært, siger Gholam.
- Men du gennemførte, siger Heidi Aasborg og løfter hånden til et high-five.
- Klask, siger det, da hun og Gholam slår håndfladerne sammen.

Pædagogisk idræt på Melhedegaard

Den pædagogiske idræt på døgninstitutionen Melhedegaard handler om at give de unge konkrete, kropslige erfaringer inden for fem fokuspunkter:

- **Social udvikling** omfatter fx erfaringer med at have brug for andre, at gøre noget sammen med andre og at tage beslutninger sammen med andre.
- **Emotionel udvikling** handler bl.a. om at opleve glæde, engagement og spænding – og om at have mod.
- **Sansemotorisk udvikling** handler eksempelvis om at bruge sine sanser på forskellig vis og få en erfaring af, at sansning og bevægelse hænger sammen.
- **Fysisk udvikling** omfatter erfaringer med mange forskellige bevægelser, fysiske anstrengelser og bevægemønstre og understøtter især et alment fysisk velvære og sundhed.
- **Kognitiv udvikling** omfatter eksempelvis erfaringer med at tænke sig om, bruge sin fantasi eller træffe valg og handle.

Den samme aktivitet kan ofte bidrage til udvikling af flere fokuspunkter.

Læs mere på Melhedegaards hjemmeside, hvor du finder en beskrivelse af idrætspædagogikken på www.kortlink.dk/kd59

Ud over den idrætspædagogiske tankegang arbejder Melhedegaard også med ART og anerkendende pædagogik.

– Jeg var ved at opgive, siger Gholam med et smil.

– Da jeg havde løbet 15 km, tænkte jeg, at jeg ikke kunne mere... Men så så jeg en gammel mand overhale mig, og så tænkte jeg: 'Nej, du skal klare det'.

Og netop sådan en kropslig erfaring med udholdenhed og overvindelse var et af formålene med løbet – sammen med det sociale aspekt ved at træne sammen.

I dag har Gholam brug for en vis portion udholdenhed og viljestyrke. 19 år gammel skal han klare sig på egen hånd. Han deler et værelse sammen med en anden afghaner, men håber at kunne flytte ind på sit eget kollegieværelse om nogle måneder.

– Du gør meget ud af din skole, gør du ikke, spørger Heidi Aasborg.

Gholam nikker.

– Ja, det gør jeg.

– Og hvorfor gør du det?

– Fordi jeg vil gerne være færdig... Jeg skal komme hver dag, ellers får jeg fravær... Og hvis jeg får for meget fravær, bliver jeg smidt ud. Og hvad skal jeg så? Skal jeg så bare lave ingenting? Nu har jeg endelig fået chancen for at tage en uddannelse – så vil jeg også bruge den.

Heidi Aasborg har tidligere arbejdet med danske unge, der var anbragt uden for hjemmet, og hun oplever en langt større motivation blandt de unge uledsagede flygtninge.

– Det virker som om, de tænker, at deres tid er kommet nu. Og vi har faktisk en succesrate på 100 pct., når det gælder målet om, at de unge skal være i gang med enten uddannelse eller arbejde.

For Gholam ligger vejen klar.

Når han er færdig med kurset på 8. klasses-niveau, skal han videre med et kursus på 9. og 10. klasses-niveau. Og så er drømmen at blive pædagog.

– Jeg vil gerne arbejde med børnehavebørn, forklarer han. Og tilføjer:

– Og jeg vil gerne have en familie. ■

For at sikre en vis grad af anonymitet optræder Gholam kun med sit fornavn. Alle oplysninger om andre flygtningebørn er anonymiseret.

HJEMLØSE

Ny hård kritik af indsatsen

Indsatsen for de hjemløse er stadig for ringe – der sker for lidt, og det går alt for langsomt, lyder fornyet kritik fra Rigsrevisionen – Socialpædagogerne er enige

Af Jens Nielsen, jni@sl.dk

Rigsrevisionen finder ikke, at fremdriften i sagen er tilfredsstillende. Så nøgternt indledes konklusionen i Rigsrevisionens nye notat om hjemløseindsatsen – et notat, som retter en barsk kritik mod såvel Socialministeriet som den kommunale indsats.

Der er ganske enkelt sket for lidt, og indsatserne har været for længe undervejs, hedder det i notatet, der følger op på en undersøgelse, som revisionen lavede i slutningen af 2014. Dengang lød kritikken bl.a., at der var et misforhold mellem antallet af hjemløse og antallet af pladser på landets forsorgshjem, at ministeriet ikke havde undersøgt, hvorfor de hjemløse boede stadigt længere tid på forsorgshjemmene, og at kommu-

nerne ikke havde etableret nok alternativer til forsorgshjem, der var målrettet unge hjemløse.

Og nu, kun godt et år efter den kritik, vælger Rigsrevisionen altså at følge op – for der er ikke sket nok: Fremdriften i sagen er ikke tilfredsstillende.

'Rigsrevisionen finder det ikke tilfredsstillende, at Socialministeriet ikke har taget initiativ til at afdække årsagerne til, at opholdstiderne på forsorgshjem stiger, forholdet mellem antallet af forsorgshjemspladser og antallet af hjemløse samt antallet af alternative opholdssteder til unge hjemløse. [...] Rigsrevisionen finder, at de tidsmæssige rammer, som Socialministeriet opererer med for en række af ministeriets initiativer, er meget lange', hedder det i notatet.

Rigsrevisionen stiller derfor i udsigt, at man fortsat vil følge udviklingen af hjemløseindsatsen tæt – og det kan der være brug for, lyder det fra flere sider.

Det haster

I Hjemløseorganisationen Sand finder man Rigsrevisionens kritik 'helt berettiget og meget presserende'.

– Det haster meget med at få rettet op på området. Socialmi-

nisteriet forsøger hele tiden at sende aben videre til kommunerne. Men det er dem, der har det overordnede ansvar og skal sikre, at rammerne er i orden, konstaterer sekretariatsleder Ask Svejstrup over for altinget.dk.

Til samme medie siger også formanden for Rådet for Socialt Udsatte, Jann Sjørnsen, at der er behov for at presse på for at få initiativer fra centralt hold:

– Der sker simpelthen for lidt. Men det er absurd, at presset af alle steder skal komme fra Rigsrevisionen i forhold til, hvad der ellers har været den overordnede strategiske prioritering fra den tidligere regering – og også verbalt i hvert fald fra den nuværende regering, siger formand Jann Sjørnsen, der peger på, at der er udsigt til flere hjemløse med det nye kontanthjælpsloft og 225-timers-reglen, som Folketinget snart ventes at vedtage:

– Regeringen vedtager noget, som åbenlyst giver flere hjemløse. Derfor er der yderligere grund til at give presset på ministeriet i den her sag endnu en spand kul, siger Jann Sjørnsen til altinget.dk.

Også Socialpædagogerne formand Benny Andersen undrer sig over den manglende

indsats på hjemløseområdet – en indsats, han betegner som 'hemmelig':

– Stærke frivillige kræfter har gennem den seneste tid sørget for, at hjemløse i Københavnsområdet har kunnet overnatte i ly fra frosten. Al ros til og respekt for dem, der sørgede for det! Men ærlig talt også ærgerligt, at vi er nået dertil, hvor den slags kun lader sig ske gennem frivilligt initiativ fra medborgere. For faktisk er der sat penge af i satspuljen til nødovernatninger. Og man undres; for er de penge overhovedet i spil?

– Også på den lange bane er der brug for hjælp – og også her ved vi præcis, hvad der virker; hjemløsestrategi, Housing First samt ikke mindst billige boliger. Så med en social investering i området vil regeringen kunne indfri den del af sit regeringsgrundlag, nemlig at bekæmpe hjemløsheden, lyder det fra Benny Andersen i en kommentar til Rigsrevisionens kritik.

Rigsrevisionens notat er nu sendt videre til Statsrevisorerne, der først behandler sagen efter dette blads deadline. ■

Læs Rigsrevisionens notat via www.kortlink.dk/kdk3

HUSK! Landsmøde i Ældre netværket

1. – 2. juni 2016 på Severin i Middelfart

TEMA: KRAP som pædagogisk metode v. Peter Storgaard

Tilmeldingsfrist endnu ikke fastsat

DOMFÆLDTE

Når man udsætter medarbejderne for, at nogen kommer ind og kigger på deres praksis, så skylder ledelsen, at der bliver handlet på de ting, der fremstår af konklusionerne

Anette Høg Blach, socialpædagog og viceforstander, Bakkebo

Det er svært at ride på to heste

Det socialpædagogiske arbejde er klemt mellem straffeloven og serviceloven, viser ny forskning. For første gang nogensinde er en forsker gået tæt på det socialpædagogiske arbejde med domfældte udviklingshæmmede

Af Lone Marie Pedersen, redaktionen@sl.dk
Illustration: Rasmus Meisler / Spild af Tid

Der blev gået helt tæt på den socialpædagogiske praksis, da ph.d.-studerende Mette Rømer fra Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet fik lov til at følge socialpædagogerne på botilbuddet Bakkebo i deres arbejde med beboerne.

Bakkebo er Region Nordjyllands specialiserede tilbud til voksne udviklingshæmmede med dom og er en del af botilbuddet Sødysbakke, der ligger ved Mariager.

Resultatet af samarbejdet blev forskningsrapporten 'Domfældte voksne med udviklingshæmning – den socialpædagogiske indsats på et botilbud', som udkom i 2015. Den er blevet nærlæst af ledelsen på Bakkebo.

– Vi var særdeles spændte på, hvad der kunne komme til at stå i konklusionerne, siger viceforstander og socialpædagog Anette Høg Blach.

Det er første gang, at en forsker har undersøgt, hvordan den socialpædagogiske indsats tilrettelægges og udøves som en kriminalpræventiv behandlingsindsats i praksis. Formålet med behandlingen er at skabe forandringer hos de domfældte beboere, så de ikke begår nye lovovertrædelser.

Kravet til Mette Rømer var, at hendes forskningsmæssige resultater skulle formidles på en sådan måde, at praktikere, ledere og andre interesserede uden besvær og specielle akademiske forud-

sætninger kunne få udbytte af at læse rapporten og bruge den i den daglige socialpædagogiske praksis.

Og noget tyder på, at hun har ramt plet. I hvert fald hvis man spørger på Bakkebo.

– Konklusionspunkterne har været centrale i forhold til vores udvikling af tilbuddet, siger Anette Høg Blach

Det er fyldt med dilemmaer

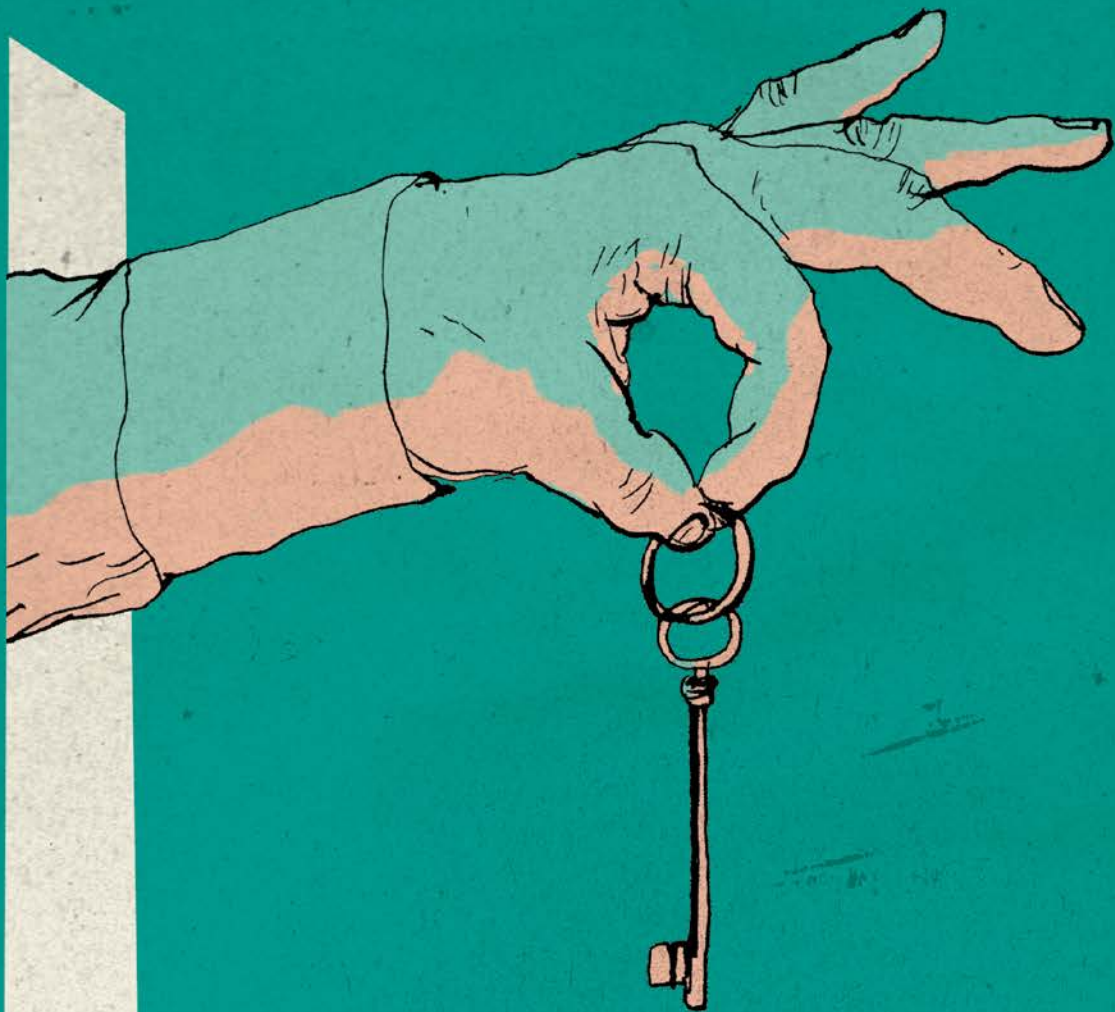
De udviklingshæmmede på Bakkebo har fået en såkaldt foranstaltningsdom. Straffeloven fastslår, at udviklingshæmmede ikke er egnede til at afsone i et almindeligt fængsel og i stedet skal have socialpædagogisk støtte til at kunne skabe sig en hverdag uden kriminalitet. Det vil sige, at det socialpædagogiske arbejde både skal foregå inden for straffelovens rammer, som betyder, at de udviklingshæmmede er anbragt med tvang, og efter principperne i Serviceloven, som bl.a. taler om selvbestemmelse.

Mette Rømer har gennem to perioder i 2013 opholdt sig på Bakkebo, hvor hun har observeret det daglige socialpædagogiske arbejde. Hun har deltaget i møder og andre aktiviteter på afdelingen, og endelig har hun interviewet medarbejderne om deres arbejde. Den meget omfattende kortlægning af det socialpædagogiske felt bliver således beskrevet ud fra medarbejderperspektivet, og viser, at arbejdet er fyldt med dilemmaer.

– Det er et dilemmafyldt rum mellem straffeloven og serviceloven. Baggrunden for beboernes ophold på Bakkebo er, at de har fået en dom til ophold på botilbud, eller det er vurderet, at de er i risikozonen for at begå kriminalitet. De skal modtage en kriminalpræventiv behandling, men har ret til at sige nej til behandling, fordi serviceloven giver beboerne medindflydelse og selvbestemmelse til så vidt muligt at bestemme over eget liv, siger Mette Rømer.

Hvis en udviklingshæmmede fx har fået en dom om, at han skal modtage misbrugsbehandling,

Det kan diskuteres, om personalet har en for overdreven respekt for selvbestemmelsesretten og dermed 'glemmer' omsorgspligten, som er foreskrevet i Servicelovens § 82, som fastslår en pligt til at yde omsorg over for en borger uanset dennes samtykke

Mette Rømer, ph.d.-studerende, Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet

kan han med serviceloven i hånden sige nej til behandling. Og det er i det spændingsfelt, socialpædagogerne hver dag skal agere.

Beboerne er en kompleks målgruppe, og rapporten peger på, at der er tale om to forskellige grupper, hvor den ene gruppe er på et lavt kognitivt niveau, mens den anden gruppe befinder sig i en gråzone til normalområdet. Ud over kriminaliteten har mange af dem fx også misbrugsproblemer og psykiske lidelser.

– Det er en stor udfordring for det socialpædagogiske arbejde og kræver stor viden og indsigt at arbejde med målgruppen, siger Anette Høg Blach.

Selvbestemmelsesretten er indiskutabel

Mette Rømer skriver i rapporten, at personalet ofte opfatter beboerne som umotiverede, når medarbejderne arbejder kriminalpræventivt med dem og forsøger at motivere dem til forandringer som fx at holde op med at drikke eller ryge hash.

Ifølge Mette Rømer opfatter personalet beboernes selvbestemmelsesret som indiskutabel. Hvis der fx står i dommen, at medarbejderne skal overvåge en beboer, må de ikke tage hans mobil, men er nødt til at tilkalde politiet.

– Den opfattelse af selvbestemmelsesretten giver frustrationer for personalet. De skal håndhæve de restriktioner, som beboerne er underlagt, fx at gå i misbrugsbehandling eller ikke at bruge mobiltelefon, men de har ingen beføjelser til at kunne udføre restriktionerne, siger Mette Rømer og fortsætter:

– Personalet arbejder socialpædagogisk, som her betyder, at arbejdet bygges op omkring at skabe relationer til beboerne. Men når man skal lave tvangsforanstaltninger som fx overvågning, så påvirker det relationen.

Ifølge medarbejderne betyder det, at de på en og samme tid både skal være politibetjent og socialpædagogisk støttende. Det er ikke altid foreneligt, da en socialpædagogisk støtte ligger meget i relationen.

En medarbejder siger det på denne måde: 'Det er svært at ride på to heste'.

I rapporten rejser Mette Rømer spørgsmålet, om det virkelig var det, der var meningen med selvbestemmelsesretten, sådan som den er nævnt (i øvrigt kun en enkelt gang) i Serviceloven.

– Betyder selvbestemmelsesretten, at man ikke kan være styrende over for beboerne, spørger hun.

Hendes undersøgelse af praksis viser, at selvbestemmelsesretten måske har fået en større betydning, end den var tiltænkt, da loven blev udformet.

Hun skriver således: 'Det kan diskuteres, om personalet har en for overdreven respekt for selvbestemmelsesretten og dermed 'glemmer' omsorgspligten, som er foreskrevet i Servicelovens § 82, som fastslår en pligt til at yde omsorg over for en borger uanset dennes samtykke'.

Godt med et fremmed blik

Da Bakkebo modtog forskningsrapporten, blev det besluttet at bruge dens konklusioner til at udvikle tilbuddet, og der blev sat en proces i gang, som berørte alle medarbejdere og ledelsen, fortæller Anette Høg Blach.

– Medarbejderne peger i rapporten bl.a. på, at formålet med indsatsen ikke har været klart defineret, og dermed bliver det også sværere at målrette den socialpædagogiske indsats, siger hun.

Beboerne ved ikke hvor længe, de skal være anbragt på Bakkebo. Det er en afgørelse, som ligger hos domstolene. Det fylder en del hos beboeren, at han ikke ved, hvad fremtiden bringer.

– Det kræver meget fra personalets side at motivere beboeren og overbevise ham om, at han er på vej med nogle positive forandringsprocesser i sit liv.

Da ledelsen på Bakkebo havde læst rapporten, valgte den seks områder, som man især skulle arbejde med, og der blev udarbejdet en konkret tidsplan for, hvornår man skulle arbejde med de forskellige punkter.

– Når man udsætter medarbejderne for, at nogen kommer ind og kigger på deres praksis, så skylder ledelsen, at der bliver handlet på de ting, der fremstår af konklusionerne, siger Anette Høg Blach.

Sødisbakke arbejder ud fra principperne i gentle teaching (se Socialpædagogen nr. 5/2011 og nr. 10/2013), der er en psykologisk baseret filosofi om menneskelige relationer.

Gentle teaching insisterer på, at omsorgspersonen skal reflektere over egen evne til at udvise nænsomhed, varme og være kærlig – uden betingelser, forklarer Anette Høg Blach.

– Nogle medarbejdere havde forstået filosofien sådan, at den bestod af en gentle-del og en teaching-del. Det betød, at der i nogle tilfælde blev praktiseret handlinger, der kunne tendere en konsekvenspædagogik.

Hvis man tør tage forskningsresultaterne til sig og anvende dem i et læringsperspektiv, bliver man endnu mere kvalificeret i sit arbejde

Anette Høg Blach, socialpædagog og viceforstander, Bakkebo

Det blev derfor besluttet, at alle medarbejdere skulle introduceres til gentle teaching, og i det daglige arbejde forsøger man at fastholde en faglig dialog, der tager sit udgangspunkt i gentle teaching.

Der blev desuden internt på Sødysbakke etableret et misbrugsprojekt, som er målrettet udviklingshæmmede, og hvor stedets interne psykolog er inddraget.

Der blev også startet et ART- program (aggressionstræningsprogram) blandt beboerne. Hovedkomponenterne i ART er social færdighedstræning og træning i moralsk ræsonnement og i at håndtere vrede.

– Målet er at give beboerne nogle redskaber til at komme videre i deres liv og opbygge andre handlemuligheder end dem, de typisk vil anvende, når de bliver presset, siger Anette Høg Blach.

Der blev kigget på den indre organisering af afdelingen. I stedet for en stor enhed med 16 beboere, valgte man at opdele afdelingen i to afsnit med en afsnitsleder i hver og faste medarbejdere i hver afdeling. Samtidig blev der sat faste dagpædagoger ind.

– Det betyder, at det er forudsigeligt for beboerne, hvem der er på arbejde, siger hun.

I det hele taget var rapporten en øjenåbner for ledelse og medarbejdere. Det var tydeligt, at der skulle strammes op med en struktur, så man fx ved, hvad man skal, når man møder på arbejde.

På spørgsmålet om, hvad det konkret kommer til at betyde, siger Anette Høg Blach.

– Vi ønsker mere strukturbåren pædagogik. Vi er ikke på plads endnu, men vi tænker, at strukturbåren pædagogik giver mulighed for at arbejde meget konkret med de mål og delmål, der er sat for den enkelte beboer.

Grib dagen-metoden er forældet

Den nye struktur er baseret på, at medarbejderne er forpligtet til bl.a. at gå i dialog med hinanden. Det er således ikke længere nok, at man – om man så må sige – møder på arbejde, 'griber dagen' og ser, hvad den bringer, fortæller Anette Høg Blach.

– Beboerne har brug for struktur og for, at personalet er organiseret.

Hun illustrerer det med et eksempel.

– Nogle beboere ønsker ikke at komme i dagtilbud. Vi prøver at lave aktiviteter i Bakkebo-regi, så man kan blive motiveret. Det skal være lystbetonet,

og vores tanke er, at vi på den måde kan motivere dem til på længere sigt at passe deres dagtilbud. Vi laver lidt en omvej, hvis det er nødvendigt for at få beboeren motiveret.

Tidligere var der ingen tilbud, hvis beboeren ikke ville i dagtilbud.

Rapporten har også medført, at Bakkebo har kigget på medarbejdernes faglighed, og der er blevet fulgt op med efteruddannelse.

– Desuden ansætter vi nu i højere grad uddannet personale, siger Anette Høg Blach.

Ledelsen kræver, at medarbejderne er udviklings- og omstillingsparate. Men samtidig har den også kigget indad på sig selv.

– Hvis alle udviklingspunkter skal give mening for medarbejderne at arbejde med, kræver det, at ledelsen udarbejder strategier og en udviklingsplan. Der skal skabes tydelighed og retning, siger hun.

Personalemøderne er en vigtig krumtap i den nye struktur. Det er her, al vigtig information videregives. Det er også her, at der kommer en ekstern konsulent og giver gruppesupervision. Den kan bl.a. handle om faglige dilemmaer. Desuden holder de enkelte team møder, hvor beboernes individuelle handleplaner er i fokus, fortæller Anette Høg Blach.

I godt et år har Bakkebo været i gang med ændringerne, og uden at der foreligger målinger, så er den umiddelbare vurdering, at beboerne i højere grad end tidligere fortæller, hvad de har brug for, og hvordan de kan blive støttet i forhold til at skabe forandringer i deres liv.

– Jeg tror, at vi har skabt en mere sikker basis, hvor de har mulighed for at få deres perspektiver sat i spil, siger Anette Høg Blach.

– Det er vores ansvar at motivere beboeren til at komme videre, og i stedet for at blive optaget af det, vi ikke kan, prøver vi at fokusere på de små skridt, vi kan tage hen mod en forandring. Vi respekterer beboerens nej, men i mange sammenhænge går vi ind og forsøger at motivere til et ja. Fx ja til misbrugsbehandling, ja til motion og ja til dagtilbud.

Anette Høg Blach fremhæver det gode samarbejde med universitetsverdenen, og beskriver rapporten som en gave, Bakkebo har fået.

– Hvis man tør tage forskningsresultaterne til sig og anvende dem i et læringsperspektiv, bliver man endnu mere kvalificeret i sit arbejde. ■

Rapporten

Rapporten 'Domfældte voksne med udviklingshæmning – den socialpædagogiske indsats på et botilbud' er en del af forskningsprojektet 'En fremtid uden Dom', der er et fælles finansieret projekt mellem regionerne Nordjylland og Midtjylland, Aarhus Kommune, Jysk Socialforskning- og Evalueringssamarbejde og forskere fra Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet. Rapporten er udgivet på Aalborg Universitetsforlag og kan downloades via www.kortlink.dk/kd97

ORGANISERING

Vi tænker organisering ind i mange af de aktiviteter, vi har i løbet af et år, og benytter os af enhver lejlighed til at fortælle, hvad vi går rundt og laver som faglig organisation – og hvad man opnår ved at være en del af fællesskabet

Karen Holte, formand, Kreds Nordsjælland

Vi kommer også gerne i fredstid

Langt de fleste gange kommer vi først ud på arbejdspladserne, når det for alvor brænder på. Men med besøget i dag viser vi, at vi også gerne kommer i fredstid – og at vi interesserer os for kredsens arbejdspladser og medlemmernes hverdag

Majken Boelsen,
bestyrelsesmedlem,
Kreds Nordsjælland

Medlemmernes arbejdsliv interesser os – og vi vil gerne møde dem på deres hjemmebane. Derfor bruger vi uge 4 og 5 til at rykke kredskontoret ud på de lokale arbejdspladser, lyder det fra Kreds Nordsjælland

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk
Foto: Søren Kjeldgaard

Hvem siger, at organiseringsindsatsen og mødet med medlemmerne behøver at tage afsæt i brochurer, plakater og faglige budskaber? Da formanden, to kredsbestyrelsesmedlemmer og en faglig konsulent fra Kreds Nordsjælland lagde vejen forbi bostedet Christian X's Allé i Lyngby den 27. januar i forbindelse med Socialpædagogernes organiseringskampagne, udgjorde blide toner, dæmpet lys og masser af farvestrålende sanseoplevelser rammerne for arrangementet.

Arbejdspladsbesøget fandt nemlig sted i bostedets nyåbnede kulturhus, hvor et stort, indbydende sanserum er et af de helt store trækplastre – med opvarmet vandseng, bølgebrus og bolde – og lækker loungemusik i højtalerne.

– Langt de fleste gange kommer vi først ud på arbejdspladserne, når det for alvor brænder på. Men med besøget i dag viser vi, at vi også gerne kommer i fredstid – og at vi interesserer os for kredsens arbejdspladser og medlemmernes hverdag, siger bestyrelsesmedlem i Kreds Nordsjælland, Majken Boelsen, som selv til daglig arbejder på Bostedet Christian X's Allé – et bosted for mennesker med autisme – og som har stået for dagens arbejdspladsbesøg, hvor bl.a. kredsformand Karen Holte deltog.

– Mange af medarbejderne rundt om på vores arbejdspladser har jo reelt aldrig mødt en fra

deres fagforening, og det er såmænd heller ikke sikkert, at de gør det i dag, fordi de jo har travlt med passe deres arbejde. Men jeg er ikke i tvivl om, at medarbejderne her på bostedet ved, at vi er her – og at de er stolte over, at vi gerne vil opleve netop deres arbejdsplads, siger Karen Holte.

Synlig i hverdagen

Efter en rundvisning i kulturhuset, hvor bostedets godt 50 beboere – ud over at nyde sanserummet – også kan dyrke fitness, spille banko, danse zumba, synge karaoke, gå på diskotek eller se en god film med popcorn og det hele, slog de fire kredsrepræsentanter sig ned i caféen for at få en snak med de medarbejdere, der lagde vejen forbi i løbet af eftermiddagen.

Det gjorde bl.a. den lokale tillidsrepræsentant Kim Lund, som ikke selv opfatter organiseringskampagnen som noget, der får ham til at agere væsentlig anderledes end normalt.

– I hverdagen gør jeg altid meget for at være synlig over for mine kolleger. Jeg deltager i personalemøder og sørger for at komme mest muligt rundt og hilse på i alle kroge, og det er mit indtryk, at folk er positivt indstillet over for at snakke fagforening og organisering. Jeg svarer i hvert fald altid gerne på spørgsmål om, hvad det vil sige at være en del af fællesskabet, og hvorfor det er vigtigt at være organiseret, siger Kim Lund.

Marmelade og postkort

Men faktisk er det langt fra kun i uge 4 og 5, at man i Kreds Nordsjælland har fokus på organiseringsarbejdet, fortæller kredsformanden.

– Vi tænker organisering ind i mange af de aktiviteter, vi har i løbet af et år, og benytter os af enhver lejlighed til at fortælle, hvad vi går rundt og laver som faglig organisation – og hvad man opnår ved at være en del af fællesskabet.

Fx har kredsen flere gange udviklet forskellige postkort – senest en særlig påskepakke, som kredsens tillidsrepræsentanter får udleveret ved

et triomøde senere i februar. Pakken består af to postkort prydet med påskeæg, og meningen er så, at de lokale tillidsrepræsentanter skal dele kortene ud til deres kolleger.

– Og så opfordrer vi både medlemmer og potentielle medlemmer til at melde tilbage til deres TR med gode, konkrete forslag til, hvad de gerne vil have, kredsens skal arbejde med. De otte første, der afleverer påsekortet, får et påskeæg som tak, fortæller Karen Holte.

På kortet står der også lidt om arbejdstidsreglerne i forbindelse med helligdage – og nederst på kortet er der som altid en lille opfordring fra kredsen til, at man melder sig ind, hvis ikke man allerede er medlem af Socialpædagogerne.

– Vi har også før lavet marmelade med etiketter, hvor der står ‘fagligt fællesskab’, ligesom vi har sendt postkort ud om ‘Fest i fagforeningen’ til medlemmer under 40, da vi indbød til generalforsamling. Vi ser det som en sjov og mere personlig måde at nå ud til medlemmerne på, og folk tager godt imod det, siger Karen Holte.

Kalenderen ryddes

I de to uger om året, hvor Socialpædagogerne over hele landet kører organiseringskampagne, er der dog ekstra meget fokus på at komme i dialog med kredsens arbejdspladser.

– Vi prøver så vidt muligt at rydde kalenderen i uge 4 og 5 og satser på, at vi når op på mellem 10 og 12 arbejdspladsbesøg i løbet af de to uger – og det er både politikere, faglige konsulenter og administrativt personale, der får mulighed for

at komme ud på arbejdspladserne, siger Karen Holte, der ser besøgene som en anledning for både at vise det faglige flag – og få et billede af, hvad der rører sig blandt medlemmerne.

– Det har en klar positiv effekt, når folk får mulighed for at fortælle om deres arbejde – også for os på kredskontoret. Til daglig hører vi jo oftest fra medlemmerne, når de har problemer – så det at komme på arbejdspladsbesøg giver os et langt mere nuanceret billede af, hvad der foregår i hverdagen, lyder det fra Karen Holte.

Ved dagens besøg på Christian X’s Allé bliver der ikke brug for hverken salgstaler eller overbevisende argumenter over for de medarbejdere, der kigger forbi for at hilse på forbundets lokale repræsentanter. Men sådan er det langt fra altid. Og selvom Karen Holte på ingen måde tror på løftede pegefingre over for de medarbejdere, hun møder, som har fravalgt medlemskab af Socialpædagogerne, så er hun aldrig bleg for at sætte ord på, hvad fællesskab indebærer.

Som på et arbejdspladsbesøg sidste år, hvor Karen Holte gik i dialog med to ikke-medlemmer.

– Jeg spurgte dem bl.a., om de benyttede sig af barnets første sygedag, og om hvad de gjorde med den 6. ferieuge. Det viste sig jo hurtigt, at de gik ud fra, at den slags var noget, alle havde ret til – at det var en lovbestemt ret. Og der kunne jeg jo så forklare dem, at den slags goder ikke kommer af sig selv – det er noget, vi har forhandlet os frem til, og noget, vores medlemmer nyder godt af. Det gav dem lidt at tænke over, for det var de reelt slet ikke klar over. ■

SANSEOPLEVELSE

Kredsformand Karen Holte (i midten) var en af deltagerne fra Kreds Nordsjælland, som blev vist rundt i kulturhuset på Bostedet Christian X’s Allé – hvor gæsterne bl.a. fik lov til at opleve kulturhusets særlige sanserum med boblebad, opvarmet vandseng, dæmpet lys og blid loungemusik.

UDVIKLINGSPROJEKT

Flygtningebørn skal bo i plejefamilier

Roskilde Kommune er i samarbejde med flere andre aktører ved at udvikle et nyt koncept, hvor uledsagede flygtningebørn skal bo i plejefamilier. Der har været overraskende stor interesse for at blive familieplejer

Af Maria Rørbæk, mrkl@sl.dk

Mere end 30 familier har tilkendegivet, at de gerne vil åbne deres hjem og være plejefamilie for et uledsaget flygtningebarn. Det fortæller projektleder Jakob Rudbeck fra Roskilde Kommune, der står i spidsen for et udviklingspro-

jekt, hvor uledsagede flygtningebørn og -unge skal anbringes i familiepleje som alternativ til fx et botilbud.

– Vi er stadig i opstartsfasen, og vi skal have udviklet selve konceptet – men vi regner med, at de første uledsagede flygtningebørn kan flytte i plejefamilie til foråret, siger han.

Der er også andre kommuner, som allerede i dag har anbragt uledsagede flygtningebørn i familiepleje, men det nye er, at Roskilde Kommune vil udvikle et egentligt koncept for anbringelsen i familiepleje.

– Ud over den generelle godkendelse og uddannelse til kommende plejefamilier ønsker vi at bygge oven på, så der sker en kompetenceudvikling i forhold til netop opgaven med at tage sig af et uledsaget flygtningebarn. Her vil vi primært have

fokus på to temaer: Kulturmøde og traumer, siger Jakob Rudbeck.

En positiv forskel

Ud over kompetenceudviklingen skal konceptet også indeholde en række støtteforanstaltninger, så familieplejerne følges tættere end andre familieplejere – og fx får mere supervision. Projektet er nu i rekrutteringsfasen, og det er gået over al forventning.

– I andre sammenhænge kan det være svært at rekruttere plejefamilier, men i dette tilfælde har interessen været overraskende stor – så stor, at vi er nødt til at henvise de familier, der bor uden for Roskilde, til deres respektive regioner, for vi vil gerne have plejefamilier tæt på, siger Jakob Rudbeck.

Han vurderer umiddelbart, at den store interesse hænger sammen med den megen

omtale af flygtningesituationen i medierne.

– Det er i hvert fald det, vi hører fra familierne: At de gerne vil gøre en positiv forskel, og flere siger, at de har søgt efter et sted, hvor de kunne hjælpe til i forhold til flygtningesituationen.

Det er socialtilsynet, der skal godkende familieplejerne, og det er endnu uvist præcis hvor mange, der bliver brug for – det afhænger bl.a. af antallet af uledsagede flygtningebørn, der skal modtages i Roskilde. Endvidere bliver familiepleje kun ét blandt flere tilbud til uledsagede flygtningebørn, så tilbuddet kan tilpasses den enkelte.

Projektet bliver gennemført i samarbejde med Røde Kors, University College Sjælland, Professionshøjskolen UCC og Udlændingestyrelsen og modtager støtte fra Velux Fonden. ■

UDSATTE UNGE

Det koster dyrt at stå udenfor

Unge med et liv på kanten af samfundet koster hvert år samfundet mellem 12 og 15 mia. kr., viser analyse fra Rockwool Fonden

Af Tina Løvbohm Petersen, tln@sl.dk

En stor gruppe unge står uden for arbejdsmarkedet og er heller ikke i gang med at tage en uddannelse – og det rammer både de unges livskvalitet og samfundsøkonomien

hårdt. Det fremgår af en ny analyse, 'Den økonomiske gevinst ved at inkludere de udsatte unge', som Rockwool Fondens Forskningsenhed står bag.

Analysen fokuserer på unge i aldersgruppen 25 til 29 år, som to år i træk hverken er i job eller under uddannelse, hvilket omfatter omkring 5.000 unge – svarende til otte pct. af en ungdomsårgang. Og netop denne gruppe udsatte unge, der lever et liv på kanten af samfundet, koster hvert år samfundet mellem 12 og 15 mia. kr.

Ifølge analysen gælder det for en stor del af de udsatte unge, at

et liv uden job eller uddannelse forbliver en permanent tilstand – men samtidig viser beregninger, at hvis denne gruppe unge inkluderes på arbejdsmarkedet, opnås en permanent årlig gevinst for velfærdsstaten på ca. 15 mia. kr.

Skræddersyede løsninger

I analysen giver Rockwool Fonden ikke noget svar på, hvordan man kan lykkes med at integrere udsatte unge på arbejdsmarkedet, eller hvad der er årsagen til, at så mange unge står uden for arbejdsmarkedet. Ifølge forsker ved Center for Ungdomsforskning, Anne Görlich, kan man

dog konstatere, at den nuværende ungeindsats har slået fejl.

– Det hjælper på ingen måde at sætte de unge foran en computer på et jobcenter og så lade dem forsøge at finde ud af hvad de vil med deres liv, siger hun til Ritzaus Bureau.

Anne Görlich tilføjer samtidig, at de udsatte unge har mere behov for skræddersyede løsninger og nogen, der kan hjælpe dem på ret kurs.

– De skal have nogle meget mere konkrete tiltag, hvor nogen bruger tid på at hjælpe dem til at finde ud af hvad de vil, og hvad de kan, siger hun. ■

BØRN OG UNGE

Fokus på Herningmodellen

Med inspirationshæftet 'Hvad kan vi lære af Herning?' sætter Socialpædagerne fokus på tidlige og helhedsorienterede indsatser for udsatte børn og unge

Af Maria Rørbæk, mrk@sl.dk

Hvis man vælger at anbringe færre børn, er det afgørende, at der er socialpædagogiske tilbud til den gruppe af børn, der tidligere ville være blevet anbragt. Og disse tilbud skal ikke bare matche anbringelserne i faglig kvalitet. De skal være bedre.

Sådan skriver Socialpædagogerens næstformand Verne Pedersen i efterordet til forbundets nye inspirationshæfte: 'Tidlige og helhedsorienterede indsatser for udsatte børn og unge – hvad kan vi lære af Herning?'

Herning er blevet kendt som en af de første kommuner i landet, der anlagde et nyt perspektiv på arbejdet med at hjælpe udsatte børn og deres familier til en selvhjulp og meningsfuld tilværelse, og med inspirationshæftet sættes der fokus på den socialpædagogiske indsats i Herningmodellen – en varieret og helhedsorienteret indsats,

der omfatter alt fra gruppetilbud til børn med psykisk syge forældre til familiebehandling, hjemmebaserede indsatser og intensive behandlingsforløb i tidsbegrænset døgnbehandling.

Oplæg til dialog

Formålet med hæftet er at give inspiration til arbejdet med at styrke og videreudvikle indsatser for udsatte børn og familier – og give afsæt til diskussion og dialog i kommuner, kredse og tilbud. For set med Verne Pedersens øjne har socialpædagoger en meget vigtig rolle at spille:

– Jo flere udsatte børn, der skal vokse op i netværkspleje, plejefamilier og ikke mindst i egne familier, jo mere skal vi bidrage med den socialpædagogiske faglighed og ekspertise disse steder og i andre sammenhænge, hvor disse børn skal vokse, lære og trives. Og derfor skal vi selvfølgelig selv bidrage aktivt til udvikling af indsatser, krav til samarbejdspartnere og udvikling af den helt nære socialpædagogiske praksis – der, hvor forskellen sker.

Som supplement til beskrivelsen af indsatsen i Herning indeholder inspirationshæftet også et afsnit om andre kommuneres erfaringer og anbefalinger. ■

Hæftet kan downloades på www.sl.dk/herning

NOTER

Demensdage i maj

Nationalt Videnscenter for Demens afholder den 19. og 20. maj Demensdagene, hvor fagfolk fra hele landet sætter fokus på demens. Der bliver blandt meget andet en række symposier med overskrifter som 'Et aktivt liv med demens', 'Gode stunder ved svær demens' og 'Når demens forandrer livet'. Demensdagene foregår i København, og deltagelse koster mellem 2.700 og 3.700 kr., idet der er rabat for tidlig tilmelding. Første deadline for rabat er 16. februar. Læs mere på www.kortlink.dk/k8rp

mrk

Grønlandske unge lærer fra sig om rettigheder

NAKUUSA-projektet, der har eksisteret siden 2011, skal sikre, at børn og unge i Grønland får bedre vilkår, og at deres stemme bliver hørt. En central del af projektet er Børnepanelet, hvor 13-17-årige er formidlere til deres jævnaldrende om børn og unges rettigheder, og nu har SFI-forsker Else Christensen undersøgt panelets metode og gennemslagskraft. Undersøgelsen viser, at de grønlandske unge synes godt om panelets arbejde, og at det synes at være en god metode til at udbrede viden om og ændre kulturen omkring børn og unges rettigheder. Find undersøgelsen via www.kortlink.dk/kdpe

jni

Hvordan leder man en rehabiliteringsindsats?

Hvordan leder man bedst en rehabiliteringsindsats tæt på borgeren? Det er der fokus på i et såkaldt fordybelsesseminar, arrangeret af Rehabiliteringsforum Danmark, der afholdes 24. februar på Professionshøjskolen Metropol i København. Rehabiliteringsforum Danmark er en paraplyorganisation for de centrale aktører på området – og deriblandt er Socialpædagogerne. Seminaret tager bl.a. udgangspunkt i bogen 'Ledelse og rehabilitering', som er udgivet af forummet og som deltagerne på seminaret får med i prisen. Læs mere på www.rehabiliteringsforum.dk

jni

Kofoeds Skole skal være storbylandsby

Der skal være større åbenhed og kontakt mellem Kofoeds Skole og lokalområdet på Amager – det er målet med en visionsplan, der gennemføres i de kommende år med økonomisk støtte på 30 mio. kr. fra Realdania. Pengene skal bl.a. gå til at forbedring og nyindretning af de eksisterende bygninger samt til at etablere socialøkonomiske butikker i skolens kantzone, skriver dknyt. Både elever og medarbejdere på Kofoeds Skole, naboer og samarbejdspartnere har bidraget med idéer og ønsker til at udvikle skolen, der også fremover skal tilgodese socialt udsatte.

tln

SPARK-konference om psykisk arbejdsmiljø

Forandringer og omstillinger, vold og trusler, samarbejde – og arbejdets indhold, omfang og udførelse. Det er overskrifterne på de fire temaer, der præsenteres på en stor konference 11. april i Vejle. Konferencen markerer opstarten på SPARK – Samarbejde om Psykisk Arbejdsmiljø i Kommunerne, som er resultatet af den aftale om en arbejdsrettet indsats om psykisk arbejdsmiljø på de kommunale arbejdspladser, som KL og Forhandlingsfællesskabet blev enige om ved de seneste overenskomstforhandlinger. Læs mere på personaleweb.dk/spark

tln

Ved jobskifte eller varig adresseændring
Ret dine oplysninger på sl.dk/minedata

EVALUERING

Anbragte unges overgang til voksenlivet

Hvad skal der til for at give tidligere anbragte børn og unge en god overgang til det selvstændige liv som voksen? Det spørgsmål har SFI nogle input til i en evaluering, hvor fire efterværnsprojekter har været under lup

Af Maria Rørbæk, mrkl@sl.dk

Jeg er ikke vokset op i en normal familie, og så er det tit, at folk kan se lidt skråt til en. Men her har vi de samme problematikker, stort set alle sammen. Og det er også derfor, vi ikke behøver at spørge hinanden, hvad man har været igennem. Her kan man komme ud og slappe af, og man behøver ikke tænke på alt det, man har været igennem, fordi der ikke er

nogen, der stiller spørgsmålstegn ved det.'

Sådan siger en 25-årig kvinde, der har deltaget i SFI's evaluering af fire tilbud om efterværn til tidligere anbragte. Alle efterværnsprojekterne er igangsat af Socialstyrelsen med midler fra Satspuljen, men er herudover meget forskellige. Et handler om socialt iværksætter og oprettelse af praktikpladser til tidligere anbragte. Et om værts- og kontaktfamilier. Et om støtte fra frivillige organisationer, der som i den 25-åriges eksempel fx opretter mødesteder for tidligere anbragte. Og et om en tværfaglig samarbejdsmodel, så relevante fagpersoner arbejder tættere sammen og også inddrager den unges eget netværk.

Det er seniorforsker Jan Hyld Pejtersen, der har stået i spidsen for evalueringerne, og han påpeger, at der stadig forestår et udviklingsarbejde i forhold til tidligere anbragte:

– Projekter som de fire, vi her har set på, gør paletten af tilbud til denne gruppe unge bredere, men der er stadig brug for at udvikle støttetilbud, der når de allermest udsatte blandt de tidligere anbragte.

Tværfaglighed

I pressemeddelelsen om evalueringen fremhæver SFI bl.a. projekt 'Vejen til uddannelse og beskæftigelse', som er afprøvet i fire kommuner. Her arbejder kommunale fagfolk sammen i en tværfaglig gruppe, hvor også den unge selv og repræsentanter fra netværket sidder med ved bordet og drøfter ønsker og mål.

Modellen får et positivt skudsmål i evalueringen – bl.a. fra en UU-vejleder, der har til opgave at vejlede folkeskolelever og unge under 25 år, som ikke er kommet i gang med uddannelse eller arbejde. UU-vejlederen siger:

– Da vi startede op, var det sådan lidt: 'Okay, flere møder,

flere samarbejdsting'. Altså, vi kunne slet ikke se det for os. Og så lige pludselig gik det op for os, hvor godt det er, at man har det her samarbejde, at det er de samme samarbejdspartnere hver gang – det kendskab og den fælles forståelse, vi har fået. Så batter det. Også for de unge.

I projektet følger det tværfaglige team den unge fra 15-23-års-alderen, og det kan være en fordel med den tidlige start. En teamkoordinator fra Ungevejledningen siger eksempelvis:

– I og med at man har holdt de her møder, hvor man har haft alle folk inddraget, så har man haft mulighed for at lave nogle aftaler, inden de bliver 18 år, så de ikke står, når de er 18, og siger: 'Hovsa, hvad gør vi lige nu?'. ■

Læs hele evalueringen af de fire tilbud i rapporten 'Anbragte unges overgang til voksenlivet'. Find den på www.kortlink.dk/kds5

LÆSERBREV

Inklusionseftersynet er sat i gang

Af Ellen Trane Nørby, minister for børn, undervisning og ligestilling. Alle børn skal have mest muligt ud af at gå i skole – både socialt og fagligt. Det kræver, at vi tager udgangspunkt i den enkelte elev, sådan som også Ingvald á Kamarinum skriver her i bladet (22. januar). Kamarinum kritiserer inklusionsindsatsen. Nogle steder er inklusionen desværre gået for hurtigt, og det skal vi

rette op på. Jeg har fra første dag som minister sat et klart mål om at forbedre forholdene for børn med særlige behov, der er kommet i klemme i inklusionsloven.

For at sikre, at alle børn får den støtte, de har behov for, har jeg nedsat en ekspertgruppe, som skal gå inklusionsindsatsen efter i sømmene. Ekspertgruppen består i høj grad af praktikere – skoleledere, lærere, pædagoger, psykologer, elever, formanden for Sammenslutningen af Unge Med Handicap og

dertil en større referencegruppe med forældre, handicaporganisationer m.fl. Personer, som kan komme med de praksisnære anbefalinger, vi har brug for.

Eftersynet sker på et solidt og fagligt grundlag baseret på ekspertgruppens erfaringer og med støtte i den forskning og viden, der allerede findes. Allerede til april vil ekspertgruppen komme med sine anbefalinger, og så kan anbefalingerne forhåbentlig få opbakning i Folketinget. Derudover har regeringen

afsat en pulje på 25 mio. kr. på finansloven til at støtte kommuner og skoler med udfordringer i inklusionsindsatsen.

Inklusion skal ikke handle om at nå en bestemt procent-sats. Inklusion skal ske med øje for, hvad der er til gavn for det enkelte barn. Regeringen er i den grad i gang med arbejdet – et arbejde, hvor der ikke er behov for hurtige hovsa-løsninger, men derimod en gennemarbejdet justering til gavn for børn og unge. ■

ESBJERG

Kæmper for Børne- og Ungepsykiatrien

Med en socialpædagog i spidsen kæmper ansatte og pårørende for at bevare Børne- og Ungepsykiatrien i Esbjerg. Argumenterne går især på vigtigheden af geografisk nærhed, så de indlagte børn kan være i tæt kontakt med familie og nærmiljø

Af Maria Rørbæk, mrkl@sl.dk

Bekymringsbreve, pressehenvendelser og et fakkeloptog. Det er nogle af ingredienserne i den kamp, som ansatte og pårørende fører for at bevare Børne- og Ungepsykiatrien i Esbjerg – og undgå, at

psykisk sårbare børn og unge i stedet skal indlægges i Aabenraa eller Odense.

– Hvis man brækker et ben, er det helt okay, at man skal rejse et stykke for at blive indlagt, men når det gælder psykisk sårbare, har afstanden meget stor betydning. Det er en vigtig del af behandlingen, at de unge bevarer et tæt forhold til familie og venner, og det er svært, hvis man skal køre halvanden time i bil for fx at give sit barn et knus, siger Ronnie Sydbøge, der er socialpædagog og talsmand for de ansatte.

Forslaget om nedlæggelsen af Børne- og Ungepsykiatrien i Esbjerg kommer som et led i et ønske om omstrukturering inden for psykiatrien i Region Syddanmark, så man sparer på noget, og til gengæld frigør midler til at nedbringe tvangen i psykiatrien.

– Vi er helt enige i det overordnede mål om mindre tvang – men vi mener, at det er et forkert middel at nedlægge os, for vi har netop udmærket os ved at bruge meget lidt tvang. Og det hænger bl.a. sammen med vores tætte samarbejde med de pårørende og den unges nærmiljø, siger Ronnie Sydbøge.

Venner på besøg

En af de ting, der ifølge Ronnie Sydbøge har betydning for de unges trivsel, er, om de bevarer kontakten til deres venner og netværk uden for hospitalet.

– Vi gør meget ud af, at de unge fx inviterer deres klassekammerater til at besøge dem på afdelingen – bl.a. for at modvirke stigmatisering af de psykisk sårbare, for ellers er der mange fordomme om, hvad det vil sige at blive indlagt på en

psykiatrisk afdeling. Men det vil slet ikke være muligt i samme grad, hvis de unge fx i stedet skal indlægges i Aabenraa. Der er ikke engang en direkte tog- eller busforbindelse, siger han.

I alt er der syv døgnpladser og fire dagpladser samt en akutfunktion i Børne- og Ungepsykiatrien i Esbjerg – og det vurderes, at der kan spares 16 mio. kr. ved at nedlægge afdelingen og flytte funktionerne til Aabenraa.

Der er omkring 25 ansatte – heraf fem socialpædagoger.

Det såkaldte 'omstillingskatalog' med forslaget om nedlæggelsen er i høring frem til udgangen af februar – og Regionsrådet skal tage endeligt stilling den 25. april. ■

Læs mere på regionens hjemmeside via www.kortlink.dk/kddh

INTERNE SKOLER

Anbragte børn har krav på undervisning

Flere interne skoler tilbyder ikke tilstrækkelig undervisning, og den går ikke, fastslår ombudsmanden efter tilsynsbesøg

Af Tina Løvbom Petersen, tln@sl.dk

Alle børn i Danmark har krav på undervisning – også de anbragte børn og unge, der går i intern skole. Alligevel tilbyder flere interne

skoler ikke tilstrækkelig undervisning, konstaterer ombudsmand Jørgen Steen Sørensen efter tilsynsbesøg på anbringelsessteder for børn og unge. Fx blev der på en skole kun undervist i hovedfagene dansk, matematik og engelsk på trods af, at anbragte børn og unge har samme ret til undervisning som elever i en folkeskole.

– For anbragte børn og unge kan uddannelse være et springbræt i livet. Derfor er det vigtigt, at de interne skoler lever op til lovens krav om som udgangspunkt at undervise i

den fulde fagrække, siger Jørgen Steen Sørensen, som derfor har rettet henvendelse til Undervisningsministeriet for at sikre, at det kommunale tilsyn med specialundervisningen i de interne skoler fungerer.

Undervises ikke i alle fag

Mange anbragte børn går i almindelig folkeskole, men hvis der er behov for det, har kommunerne mulighed for at henvise børnene til en intern skole på et opholdssted eller en institution. Og det er undervisningen på fem af disse interne sko-

ler, som ombudsmanden har undersøgt.

Tre interne skoler tilbød ikke eleverne undervisning i den fulde fagrække, og to skoler havde ikke fulgt reglen om, at eleverne kun må fritages for undervisning ud fra en konkret pædagogisk-psykologisk vurdering af den enkelte elev.

Ombudsmanden påpeger i sin udtalelse, at folkeskoleloven netop blev ændret i 2013 for at styrke kvaliteten af undervisningen i de interne skoler, så den lever op til kravene i folkeskolelovgivningen. ■

Hvordan finder man ind til motivationen?

Synspunkter

Bringes efter en redaktionel vurdering. Synspunkter må højst fylde 8.000 anslag.

Læserbreve

Socialpædagogen er forpligtet til at optage læserbreve fra medlemmer. De må højst fylde 2.000 anslag. Læserbreve med injurierende indhold kan afvises.

Læserbreve og synspunkter, der bringes i bladet, offentliggøres også på internettet.

Læserbreve og synspunkter sendes til redaktionen@sl.dk

Den Motiverende Samtale hjælper til at få styr på 'ordnerefleksen' og i stedet få kontakt med et menneskes motivation for at ændre adfærd – endda på kort tid

Af Charlotte Brønsted

Hvorfor gjorde han ikke det, vi aftalte ved vores sidste samtale? Mange behandlere og pædagoger kender til ærgerlige forløb, hvor en klient eller borger – eksempelvis en udsat ung – ikke gør de ting, der skal til for at forbedre den unges livssituation. Trods nok så vellykkede samtaler om mulige forandrende skridt og aftaler om konkrete adfærdsændringer, så sker der bare ikke de forandringer, som både man selv og den unge ellers er så enige om. Hvad er det, der går galt?

Hvis motivationen for en given forandring er diffus eller svag hos den unge, så kan alle forsøg på at overbevise om, at det er nødvendigt eller ønskeligt at forandre noget i den unges adfærd være skønne spildte kræfter.

Mange fagprofessionelle har en opmærksomhed på dette og gør deres til ikke at optræde overtalende eller overbevisende i hjælpesamtaler. Men selv med en bevågenhed for ikke at ville overbevise den unge, kan den fagprofessionelles orientering i samtalen alligevel risikere at miste sit tag i den unges egen motivation for at ændre noget.

Metoden 'Den Motiverende Samtale' har et særligt blik for, at fagprofessionelles ønske om at hjælpe kan komme til udtryk i en handletilbøjelighed, som man kan kalde for en ordnerefleks. Ordnerefleksen opstår, når man som fagprofessionel både fortæller, hvorfor og hvordan klienten skal forandre sig.

Grundperspektivet bagved er, at når en klient/borger ikke forandrer sig, er det fordi, klienten/borgeren mangler *viden*, *evner*, *lyst* eller *vilje* til at tage skridt mod forandring. Som følge af denne antagelse bliver det den fagprofessionelles opgave at give information og rådgivning om, hvorfor forandringen er vigtig, og hvordan den kan realiseres.

Udnyttede muligheder

I samtaler kan en ordnerefleks få det udtryk, at behandleren – pr. refleks – orienterer sig mod

udveje for den unges problemstillinger. Det sker eksempelvis ved, at behandleren giver gode, velmente råd til, hvordan givne problematikker kan løses. Det kan også ske ved, at den fagprofessionelle sætter en brainstorm i gang for mulige løsninger sammen med eller måske på vegne af den unge.

Så vidt eksempler hvor man som fagprofessionel peger på handlemuligheder. Men ordnerefleks kan også komme på spil i samtaler, hvor behandleren ikke selv peger på handlemuligheder, men med sine spørgsmål retter opmærksomheden mod handlemuligheder i stil med: 'Hvad kan du gøre? Hvad kan få det til at ske? Hvem kan hjælpe dig?' osv.

Her er det vigtigt, at budskabet ikke misforstås. Samtaler, som skal fremme forandring, bør have fokus på udnyttede konkrete handlemuligheder. Set gennem principperne for Den Motiverende Samtale kan hjælpesamtaler imidlertid være præget af for *ensidigt* fokus på løsninger.

Når ordnerefleks kan dominere i hjælpesamtaler, så er en stor del af forklaringen også, at systemkrav spiller en stor rolle. Der kræves i stigende

omfang målbare resultater for ændret adfærd hos klienter, og det har gennem de seneste år sat fagprofessionelle og processer under stort pres.

Hvis samtaler ikke afstedkommer de forventede ændringer hos den unge, kan den fagprofessionelle overveje, om vedkommende utilsigtet har taget den unges motivation for givet ved at have for entydigt fokus på handlemuligheder.

Når handlingsmål ikke har fat i et motiverende afsæt på den unges egne præmisser, kan effekten være den paradoksalt modsatte – nemlig at den unge forbliver tryk i sin problemskabende adfærd.

Indre motivation

Så hvad gør man, når man vil støtte en ung – eller en anden udsat borger – til at træffe beslutning om at gøre noget andet i sit liv, eksempelvis i tilfælde hvor den unges aktuelle adfærd er livstruende, ulovlig eller marginaliserende? Hvordan får man kontakt til den unges indre motivation?

Forskningen i effekten af Den Motiverende Samtale viser to vigtige forhold: For det første er motivation en indre størrelse i os alle og en forudsætning for at ændre adfærd. For det andet er ønsket om forandring ofte forbundet med ambivalens – der er til enhver tid noget, der både taler for og imod at ændre adfærd.

Beslutningen om at *gøre noget andet* kan ofte være sløret eller åbenlyst sat skakmat af denne ambivalens, og det er mere eller mindre bevidst.

Centralt for Den Motiverende Samtale er, at motivation ses som en handlekraft, der næres af en kombination af en fornemmelse af vigtighed og en oplevelse af evnen til at handle.

Centralt for Motiverende Samtale er, at motivation ses på som en handlekraft, der næres af en kombination af en fornemmelse af vigtighed og en oplevelse af evnen til at handle

Hvis den unge eksempelvis gerne vil holde op med at ryge hash, men har meget lidt tiltro til at kunne gennemføre det, så kan motivationen øges ved gennem samtale at bestyrke den unges bevidsthed om egne kompetencer og gode erfaringer, der har relevans for at holde op.

Den unge kan også være sikker på at kunne holde op med ryge hash, hvis det skulle være, men oplever det ikke som vigtigt. I så fald kan motivationen øges ved at have fokus på værdier, som den unge på ambivalent måde finder vigtige også at værne om.

Udeblivende forandring i adfærd kan altså forstås på andre

måder, end at den unge eksempelvis ikke forstår konsekvenserne af egne handlinger eller slet og ret er uansvarlig, som ellers godt kan være antagelsen i arbejdet med unge.

Lær at lytte langsomt

Det kræver først og fremmest megen øvelse at blive god til Den Motiverende Samtale. De fleste erfarer, at tilgangen bryder med nogle samtalevaner, hvad enten man bekender sig til en specifik samtalemethode eller trækker på sin almene professionelle erfaring i sine hjælpesamtaler.

Et godt udgangspunkt for at øve sig er at få en introduktion

til metoden. Her præsenteres man for de grundlæggende principper bag ved metoden og får nogle samtaleværktøjer. I arbejdet med det lærer man

- at motivation har et sprog, man kan lære at lytte til. I metoden kaldes det sprog for forandringsudsagn,
- at komme rundt om modstand, hvis den opstår i samtalen og hvordan man kan undgå, at den opstår,
- om styrker og forbedringsmuligheder i egen samtalepraksis.

Forskning viser, at man bedst lærer Den Motiverende Samtale ved en vekslen mellem undervisning, øvelse i praksis og personlig feedback på egen samtalepraksis. Man kan ikke understøtte øvelse nok, og man får særligt meget ud af optage sine øvesamtaler og lytte dem igennem selv eller sammen i en øvegruppe.

Som trænet udøver bliver du god til at have opmærksomhed på udsagn, der signalerer lyst til og behov for forandring, og du bliver god til at spejle det i samtalen. Derved kan den unge høre sig selv, mærke sig selv og få kontakt til sin egen rettetthed mod forandring. Dokumentationen i forskningen viser, at det er metodens styrke.

Gennem Den Motiverende Samtale bliver du som behandler og pædagog god til at sætte tempoet ned (ikke mindst i dig selv), til at lytte respektfuldt til detaljer i de ord, som optræder i samtalen, og til at give den unges egen dagsorden plads uden at slippe styringen på samtalen. ■

Charlotte Brønsted er sociolog, ekstern lektor og selvstændig konsulent i praksisudvikling, www.praksisudvikling.dk

Den Motiverende Samtale

Den Motiverende Samtale er en metode, som kan fungere i sig selv eller i samspil med eksempelvis kognitive psykologiske og systemiske tilgange inden for et bredt område af socialt, pædagogisk og sundhedsarbejde. Metoden egner sig til større børn, unge og voksne, og den har dokumenteret effekt gennem mange kliniske forsøg inden for bl.a. misbrugs- og alkoholbehandling, kriminalforsorgen, mennesker med psykiske problemer og på sundhedsområdet.

SPIF – kender I det?

Af Michel Kikkenborg, FTR

SPIF lyder vel mest som en robot fra den nye Star Wars-film eller måske snarere som et lille insektlignende dyr... Men SPIF er også bare en forkortelse for 'Socialpædagogerne i fremtiden' – den strategi, som kongressen vedtog i 2012, og som nu forsøges konkretiseret og videreudviklet både fra Socialpædagogerne centralt og lokalt i kredsene.

Strategien indeholder 10 forskellige pejlemærker og heri nogle visioner for fremtiden inden for disse pejlemærker. Det er et både aldeles fremragende og samtidig meget ambitiøst strategipapir, der tør sætte socialpædagogikken i førersædet både med hensyn til de vilkår, vores medlemmer arbejder under, og de forhold, som de medlemmer, vi arbejder for, skal leve under.

Personligt er jeg selv mest optaget af fremtidens 'socialpædagog': Hvad er det for nogle roller, samfundet tiltænker os? Hvad bliver vores primære opgaver? Og findes der en fælles socialpædagogisk kernefaglighed?

Jeg oplever i dag, at mange faggrænser i den offentlige sektor er flydende, og at det, der engang var klart defineret socialpædagogisk arbejde, i dag kan varetages af mange forskellige faggrupper, såsom sosu-assistenter, socialrådgivere, fysio- og ergoterapeuter, ufaglærte og mange flere. Det kan vi selvfølgelig godt vælge at synes er for dårligt, men virkeligheden er måske nærmere, at vi socialpædagoger dels har været for dårlige til, at beskrive og dokumentere vores arbejde, og dels at vi har oplevet et styringsparadigme, der har favoriseret fag med tydelig(beskrevet) faglighed og målbare resultater.

Men hvordan vinder vi så det tabte terræn tilbage?

Jeg tænker, at der er flere forskellige veje til at genvinde socialpædagogernes status som den faggruppe, der selvfølgelig skal vælges, når samfundet skal støtte, behandle og udvikle vores dårligst stillede medborgere.

Vigtigst skal vi kunne dokumentere en praksis, der er bygget op om evidens og erfaringsbaserede modeller. Vi skal også kunne forklare, hvorfor vi gør, som vi gør, og kunne dele vores viden med både vores brugere, deres pårørende og hele det system, vi arbejder for og i. Og så skal vi turde at stille krav og være ambitiøse, både på egne og brugernes vegne.

Jeg tror dog ikke på, at vi skal forandre vores pædagogiske tilgang nævneværdigt. Vi må ikke acceptere, at dokumentation bliver vigtigere end samvær med brugerne. Vi må ikke tro på, at der kun findes én sandhed, når det handler om arbejdet med mennesker. Vi vil ikke være med til at gøre relationsarbejde målbart. Jeg tror ikke på, at vejen til bedre socialpædagogisk arbejde skal findes ved at producere flere pjecer eller akademisere vores fag yderligere.

Jeg tror på, at vi skal turde stå ved vores bløde, umålelige relationsarbejde, vores reflekterende erfaringsbaserede viden, vores teoretisk forankrede pædagogik og vores evne til at tro på det gode liv for alle mennesker. Vi skal være stolte over vores fag og det arbejde, vi udfører, og vi skal turde stå ved, at vores fornemmeste opgave er at producere livskvalitet til den enkelte!

For mig kan socialpædagogisk arbejde sammenlignes med sportsudøveren, der træner i tusindevis af timer. De øver den samme handling igen og igen for at forfine detaljen og for at optimere muligheden for at lykkes. Det er et langt sejt træk og ofte med flere tilbagefald for til sidst at opdage den lille forskel, der vender fiasko til succes.

Derfor er socialpædagogers arbejde svært at beskrive, og derfor er faglighed forskellig – fordi vi er mennesker, der arbejder med mennesker! Kender I det? ■

Michel Kikkenborg er FTR på psykiatriområdet i Region Hovedstaden og medlem af bestyrelsen i Kreds Storkøbenhavn.

- Har din arbejdsplads arbejdet med Socialpædagogerne i fremtiden?
- Hvad er din/jeres (kerne)faglighed?
- Skal vi som pædagoger arbejde mere systematisk?

Deltag i debatten på
socialpaedagogen.dk/prik